

TrygFonden

DANSK SVØMMEUNION

Nye veje til svømmeundervisning i skolen

Alle SKAL lære at SVØMME

Udvikling og evaluering

Udgiver: Dansk Svømmeunion og TrygFonden

Indhold udarbejdet af:

Forsknings- og Innovationscenter for Idræt, Bevægelse og Læring,
University College Lillebælt og Syddansk Universitet

Lise Sohl Jeppesen
Lisbeth Runge Larsen
Stephan Junggren
Sofie Koch
Kurt Lüders
Thomas Skovgaard

Billedredaktion: Tobias Marling, Dansk Svømmeunion

Udgivet: 2018

ISBN: 978-87-93704-00-8

Oplag: 500

Fotos:

Michael Vienø, Tobias Nicolai, Henrik Majdal Kaarsholm og
Jesper Westley. Forsidefoto: Henrik Majdal Kaarsholm

© Dansk Svømmeunion og TrygFonden

Vi skaber glæde og styrker trygheden der, hvor mennesker og vand mødes. Vi sætter fokus på vandkompetencer, så du kan redde dig selv og andre. Og vi hepper på alle Danmarks vandhunde - fra nybegynderne til dem, der jagter medaljer. Spring ud i det på respektforvand.dk

Nye veje til svømmeundervisning i skolen

ALLE SKAL LÆRE AT SVØMME

UDVIKLING OG EVALUERING

Ambitionen er at skabe et bedre grundlag for, at alle børn opnår basale svømmefærdigheder tidligt i livet.

INDHOLD

07	Forord	49	Partnerskaber om svømning
08	Alle skal lære at svømme Forstudier, udvikling og evaluering	54	Svømmeduelighed
10	Praksisudvikling, erfarings- og vidensopsamling	61	Elevernes oplevelse af læring
17	At lære børn at svømme	65	Temaer på tværs
21	De fem tilgange til svømmeundervisning	72	Alle skal lære at svømme Grundspørgsmål og kernebudskaber
23	Eksperimentarium	80	Projektets metoder
29	Multisvøm	84	Litteratur
34	Technosvøm	88	Noter
43	Åbent vand		

Omkring 2000 elever, 60 undervisere, 30 skoler og
10 svømmeklubber i 19 af landets kommuner har bidraget til
udviklings- og evalueringsdelen af Alle skal lære at svømme.

FORORD

Alle skal lære at svømme er igangsat af Dansk Svømmeunion og TrygFonden. Projektet strækker sig over en godt treårig periode fra 2015 til 2018.

Forsknings- og Innovationscenter for Idræt, Bevægelse og Læring (FIIBL) har fungeret som udviklings- og evalueringspartner.

Et centralt projektmål er at udvikle ny viden, der kan understøtte landets kommuner og grundskoler¹ i at levere endnu bedre indsatser knyttet til svømmeundervisningen, gerne så tidligt i det samlede skoleforløb som muligt. Den langsigtede ambition er, at Alle skal lære at svømme bidrager til at øge andelen af børn og unge, der opfylder den nordiske definition på svømmeduelighed, der i sin korte form lyder: At kunne svømme 200 meter uden brug af hjælpemidler.

Udviklings- og evalueringsaktiviteterne knyttet til Alle skal lære at svømme er forløbet som en åben proces med indlagte justeringer af undersøgelsesdesign og -produkter. Der har kontinuerligt været afprøvet og justeret undervisningsforløb på forskellige klassetrin og med varierede didaktiske tilgange. I de sammenhænge er der indsamlet en stor mængde empirisk materiale. Den løbende dialog med engagerede undervi-

sere og ledere samt indsamlede erfaringer i forbindelse med fx rekruttering af kommuner og skoler, besøg hos involverede klasser og interview med udvalgte elever, har i alle henseender stået centralt.

I alt har omkring 2000 elever, 60 undervisere, 30 skoler og 10 svømmeklubber fra 19 af landets kommuner bidraget til udviklings- og evalueringsdelen af Alle skal lære at svømme.

I denne rapport præsenteres der kernefund og resultater fra det samlede udviklings- og evalueringsprojekt. I tilhørende delrapporter kan der bl.a. læses mere om bestemte svømmeundervisningstilgange, der er undersøgt nærmere.

Ambitionen er, at rapporten kan fungere som oplæg og inspiration til udvikling af grundskolernes svømmeundervisning. Resultaterne fra evalueringen sigter mod at være relevante og brugbare for de undervisere, som står med det daglige ansvar for at gennemføre og nytænke skolens svømmeundervisning. Der skal lyde en stor tak til alle projektdeltagere.

God læselyst.

ALLE SKAL LÆRE AT SVØMME

FORSTUDIER, UDVIKLING OG EVALUERING

Ambitionen bag Dansk Svømmeunions og TrygFondens projekt Alle skal lære at svømme, er at skabe et bedre grundlag for, at alle danske børn opnår basale svømmefærdigheder så tidligt som muligt. Alle skal lære at svømme består af en række indsatser bl.a. websitet www.allesvømmer.dk, aktiviteter og materialer til svømmeundervisning i grundskolen, småbørns-forældrematerialet "Leg med Blop" og en række informations- og opmærksomhedskampagner fx i forbindelse med Europamesterskabet i kortbanesvømning i København i december 2017 og folkemøder på Bornholm.

Der også knyttet en række udviklings- og evalueringsaktiviteter til Alle skal lære at svømme. Det er de dele af det samlede projekt, som her er i fokus. I den forbindelse anvendes forkortelsen ASLAS som henvisning til Alle skal lære at svømme - primært som initialord for projektets udviklings- og evalueringsaktiviteter.

DANSKE BØRNS SVØMMEUELIGHED

Baggrunden for at gennemføre projektet er bl.a. de spørgeskemaundersøgelser af danskernes svømmeuegelighed som Dansk Svømmeunion og TrygFonden står bag. Undersøgelsen fra 2014 viste, at halvdelen af børn i alderen 7-14 år enten ikke kan svømme eller må betegnes som usikre svømmere. Det tal har

stort set ikke rykket sig frem til den seneste undersøgelse fra 2017, hvor hver andet barn fortsat må betegnes som ikke-svømmeduelig eller ret så usikker svømmer. Når der ses nærmere på udviklingen fra 2014 til 2017 fremgår det, at udviklingen i antal børn og unge, der markerer, at de ikke får tilbudt svømmeundervisning i skolen, desværre også næsten er uændret. Omkring 1 ud af 4 får således ikke mulighed for at tilegne sig grundlæggende svømmefærdigheder i skoleregi. (YouGov, 2014 og 2017)

FORSTUDIER

Som grundlag for det videre udviklings- og evalueringsforløb blev der indledningsvist gennemført to forstudier, der:

- sammenfattede den aktuelt bedste viden om, hvordan og i hvilken alder børn mest effektivt lærer at svømme
- belyste muligheder og udfordringer i skolesvømningen i udvalgte danske kommuner

Resultaterne fra det første forstudie munder ud i en angivelse af, at en brugbar alder for at tilegne sig basale svømmefærdigheder ligger i aldersspændet 6-11 år, hvilket i Danmark svarer til skolebørn på cirka 0.-5. klassetrin. Der peges dog ikke på en decideret 'bed-

ste alder' for at lære at svømme (i denne rapport kan der læses videre om netop det punkt i afsnittet *At lære børn at svømme*). Samme studie peger på, at undervisningen med fordel kan tage udgangspunkt i crawl og rygcrawl samt en alsidig og funktionel tilgang til svømme- og vandaktiviteter (Lüders, Dalsgaard, Knudsen, Holm & Skovgaard, 2015).

Resultaterne fra det andet forstudie, der trækker på viden fra 19 af landets kommuner, antyder, at svømmeundervisning i Danmark typisk er placeret på 4. eller 5. klassetrin - altså i den sene ende af aldersspændet nævnt ovenfor. Nogle skoler og kommuner er i øvrigt udfordret på ressourcer i form af et begrænset antal svømmelærere samt manglende økonomiske midler til at betale for halleje og transport af elever til og fra svømmehallen (Dalsgaard, Lüders, Knudsen, Holm & Skovgaard, 2015).

PRAKSISUDVIKLING, ERFARINGS- OG VIDENSOPSAMLING

I løbet af projektperioden er der gennemført en række forløb med forskellige svømmeundervisningstilgange.

I skoleåret 2015/16 blev ni forskellige tilgange afprøvet henover i alt 17 skolesvømmningsforløb på forskellige klassetrin, med varierende lektionsantal og mængde vandtid samt afviklet i henholdsvis svømmehal og åbent vand.

I skoleåret 2016/17 dannede erfaringerne fra det første år baggrund for udvikling af fem svømmeundervisningstilgange (jf. figur 1), der bl.a. har haft sigte på at levere ny viden til centrale evalueringsspørgsmål som:

- Kan skolesvømmeundervisning gennemføres med relevante resultater på de mindre klassetrin (0.-3. klasse)?
- Kan skolesvømmeundervisning gennemføres med relevante resultater i åbent vand?
- Kan skolesvømmeundervisning gennemføres med relevante resultater via komprimerede forløb (flere ugentlige lektioner i forløb af 1-6 ugers varighed)?

Ved relevante resultater forstås en række projektvirkninger som fx stigning i antallet af svømmeduelige elever, tegn på variation i undervisningen eller elevers oplevelse af læring i forbindelse med svømning.

Kvalificering og konkretisering af først de ni og senere de fem svømmeundervisningstilgange er foregået i dialog med involverede skoler, klasser, svømmeklubber, undervisere mfl. Derudover har centrale resultater og fokuspunkter fra de to forstudier og faglige workshops afholdt med en række aktører (svømmeundervisere, trænere, skoleledere, forskere mfl.) inden for skole- og svømmeområdet, bidraget til processen.

Yderligere grunde til at kredse ind på de fem tilgange anført i figur 1 er, at de på forskellig vis rummer muligheder for at fokusere særligt på grundfærdigheder på en motiverende måde (*Eksperimentarium*), benytter et bredt syn på svømmeduelighed og tilegnelsen af svømmetekniske færdigheder (*Multisvøm*), anvender teknologi som et konkret undervisningsgreb (*Technosvøm*), og at de sætter fokus på potentialer i og udfordringer ved alternative modeller til organisering og afvikling af skolesvømning (*Åbent vand* og *Partnerskaber om svømning*).

I første del af skoleåret 2017/18 er der arbejdet videre med to af de fem tilgange til svømmeundervisning (*Multisvøm* og *Eksperimentarium*). Dels for at udarbejde supplerende inspirationsmateriale til *Eksperimentarium* og *Multisvøm* på baggrund af tæt dialog med udvalgte svømmeundervisere. Dels for endnu mere præcist at undersøge udbyttet af komprimerede un-

SVØMMETILGANGE

EKSPERIMENTARIUM

En legende og eksperimenterende tilgang til bevægelse i vand med udgangspunkt i de fire grundfærdigheder:

1. Elementskift
2. Bevægelse
3. Vejtrækning
4. Balance

MULTISVØM

Undervisning af stilarterne crawl, rygcrawl, brystsvømning og butterfly i parallelle forløb. Der er fokus på at kunne kombinere stilarterne og at kunne svømme effektivt. Ikke nødvendigvis stilrent.

TECHNOVØM

Anvendelse af tablets/IT i svømmeundervisningen. Tilgangen lægger op til teknikoptimering gennem makker-feedback samt legende og tværfaglige elementer, hvor der anvendes apps.

ÅBENT VAND

Undervisningen gennemføres udendørs ved stranden, i sø eller havnebad, evt. i samarbejde med sejl- ro- eller svømmeklub. Fokus er bl.a. rettet mod livredning og eleverne bruger vådragt og andet relevant udstyr til svømning i åbent vand.

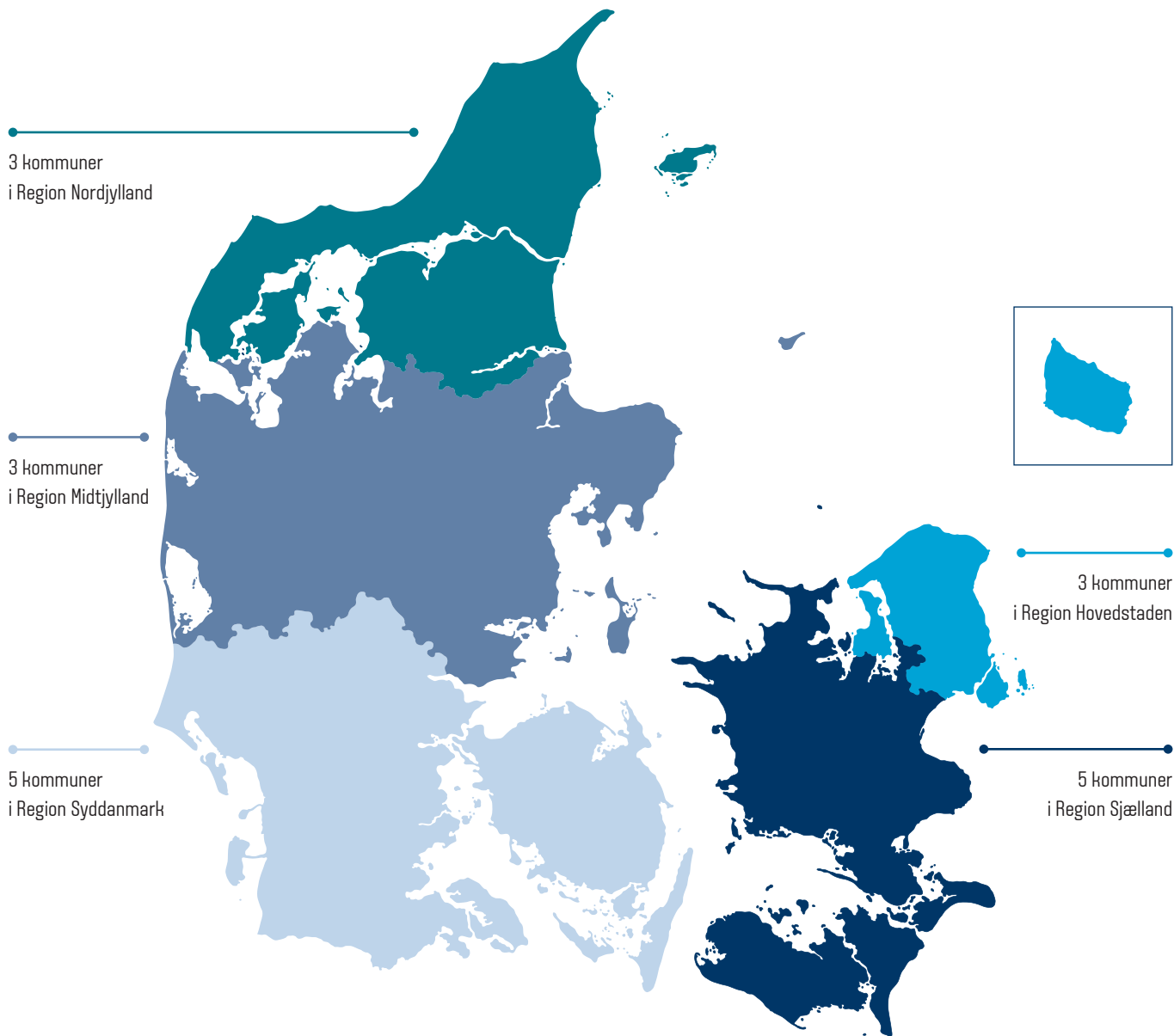
PARTNERSKABER OM SVØMNING

Skoler og svømmeklubber samarbejder om svømmeforløb. Fokus er på det udbytterige partnerskab, fx ved at klubber byder ind med deres kompetencer på det svømmefaglige område og skolernes medarbejdere på det didaktisk/pædagogiske område.

FIGUR 1 – Oversigt og indhold i de fem primære svømmetilgange i ASLAS.

FIGUR 2. Oversigt over rapporter, der udgives i ASLAS.

FIGUR 3. Antal kommuner med et eller flere projektsteder fordelt på regioner.

dervisningsforløb, samt virkninger af at rykke svømmeundervisningen til tidlige klassetrin – under anvendelse af *Multisvøm* eller *Eksperimentarium*.

Det samlede udviklings- og evalueringsforløb formidles i en serie med i alt 10 rapporter (jf. figur 2).

Projektet er gennemført via en åben udviklings- og evalueringsproces for at kunne honorere ambitionen om at:

- opbygge praksisnær viden om og erfaring med udvalgte svømmetilgange og organisationsformer
- formidle projektviden og anden relevant viden til, med og i praksis - for på den vis at understøtte skolesvømmningsområdet.

DELTAGERE I PROJEKTET

Udviklings- og evalueringsdelen, ASLAS, har involveret omkring 2000 elever på 0.-6. klassetrin, 60 undervisere, 30 skoler og 10 svømmeklubber i 19 af landets kommuner. For at sikre så stor variation som muligt, er projektstederne udvalgt med afsæt i følgende kriterier:

- Skoler fra minimum to kommuner i hver region
- Skoler i små og store kommuner
- Skoler fra kystnære kommuner og kommuner uden offentlig svømmehal (jf. figur 3)

UNDERSØGELSESMETODER OG DATAINDSAMLING

Ambitionen i ASLAS er at levere kvalificerede bud på praksisnær og systematisk viden om, hvordan svømning og vandaktiviteter kan fastholdes og styrkes som en del af grundskolens idrætsundervisning. Det har ført til involvering af en række respondent- og deltagergrupper samt triangulering af flere metodiske tilgange, som fx undervisningsobservation, individuelle- og gruppeinterviews, spørgeskemaundersøgelser samt test af svømmefærdigheder. Der kan læses mere om dataindsamlingsmetoder i afsnittet *Projektets metoder*, ligesom rapportseriens øvrige udgivelser indeholder yderligere gennemgange af bestemte undersøgelsesmetoder og dataindsamlingsteknikker.

Ambitionen har været at opbygge praksisnær viden om udvalgte svømmetilgange og organisationsformer.

AT LÆRE BØRN AT SVØMME

I både forskningslitteratur, lærebøger og mere debatterende fagindlæg kan der findes en række bud på, hvordan børn og unge bliver bedre svømmere og i det hele taget mere kompetente i forhold til vandaktiviteter. I det første forstudie til ASLAS blev der primært taget fat i to spørgsmål:

- Er der bestemte stilarter, som det er mest effektivt at begynde med, når børn skal lære at svømme?
- Hvilken alder er optimal, når det handler om at lære børn at svømme?

Op igennem 1970'erne blev der i flere lande taget til løb til systematiske undersøgelser af netop de to spørgsmål. Det til trods er der blot et begrænset antal empiriske studier at trække på. Det er også sådan, at diverse undersøgelser og udgivelser typisk tager afsæt i bestemte landes/områdets traditioner og indarbejdede modeller for svømmeundervisning. De er som ofte farvet af de helt lokale forhold undervisningen afvikles under. For så vidt angår skolesvømning, er det en særskilt udfordring, at en større del af de nyere værker omhandler klubsvømning og kun i mindre grad er direkte orienteret mod grundskolen som arena for svømmeundervisning (Lüders mfl., 2015).

Med det in mente byder de næste sider på overordnede svar i relation til de to spørgsmål.

LITTERATUR OM VALG AF FØRSTE STILART NÅR BØRN SKAL LÆRE AT SVØMME

I en efterhånden ældre tysk undervisningsbog om svømning for begyndere anfører forfatterne, Wilke & Daniel (1996), at diskussionen af, hvilken stilart børn og unge skal begynde med, må vurderes i forhold til, hvad der er målet med den konkrete svømmeundervisning, deltagernes forudsætninger og ikke mindst de rammer undervisningen foregår under. Som nogle af de vigtigste mål med svømmeundervisningen fremhæves, at børn og unge skal overvinde eventuel frygt for vand, og opleve glæde ved at være i vandet, inden den målrettede indlæring og træning af stilarter igangsættes. Wilke og Daniel (1996) taler for, at børn så at sige møder og får styr på vandet gennem varierede funktionelle dykke-, flyde-, glide-, bevægelses- og vejrtrækningsøvelser kombineret med forskellige former for legeaktiviteter. Herigennem kan de tilegne sig kropslige oplevelser og erfaringer med de kræfter kroppen påvirkes af under ophold og bevægelse i vand (fx svæve/flyde versus synke, og vandets modstandsgivende kræfter under bevægelse fremad i vandet). Det understreges, at den første stilart børn lærer, bør være et kompromis mellem en stilart, der er let at tilegne sig, giver hurtige fremskridt, bidrager til en oplevelse af mestring, der er motiverende, og som har ligheder med de andre stilarter, børnene senere forventes at stifte bekendtskab med.

Palmer (1980) gør i stil med Wilke & Daniel (1996) gældende, at børn og unge med fordel kan afprøve forskellige stilarter, hvorefter de selv vælger, hvilken stilart de vil lære først. Samme tilgang finder man hos Langendorfer & Bruya (1995), som understreger, at fokus på stilarter ikke er det vigtigste, når børn i førskole- og skolealderen skal lære at svømme. Det centrale er at udvikle alsidige vandkompetencer. Lignende synspunkter genfindes hos Junge (1983), Stallmann (2011), Stallmann, Haugen & Kjendile (2011) og Stallmann, Moran, Quan & Langendorfer (2017). Anbefalingerne om at lade stilarter og i det hele taget vandaktiviteter supplere hinanden i arbejdet med konkrete svømmeundervisningsmål har i ASLAS været særligt afgørende for udvikling af tilgangene *Eksperimentarium* og *Multisvøm*.

Udgivelsen *Aldersrelateret træningskoncept for triathlon*, kapitel 2: Svømning (Christiansen & Junggren, 2015) indeholder en række betragtninger angående det at kunne svømme og tage vare på sig selv i vand. Vandtilvænnning og selvredning anføres som afgørende udgangspunkter for svømmelæring - både i bassin

og åbent vand. Det fremhæves ligeledes, at der kan blive tale om vandtilvænnning på ny, når svømning flyttes til det åbne vand.

Det Norske *Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet (u.å.)*, der står bag den nyligt etablerede hjemmeside *svommedyktig.no*, anvender et bredt syn på svømning i skolen. Anledningen er, at der i det norske skolesystem i 2017 indførtes mål på 4. klassetrin både for grundfærdigheder og specifikke svømme- og selvredningskompetencer. For så vidt angår svømmeduelighed gælder det i Norge, at en elev på 4. klassetrin skal være i stand til at gennemføre en serie af færdigheder i forlængelse af hinanden: Eleven skal hoppe i vandet på dybt vand, svømme 100 meter på maven og undervejs dykke ned og hente en genstand op med hænderne. Dernæst skal eleven stoppe svømningen og i løbet af tre minutter vise, at vedkommende kan orientere sig og skifte flydestilling fra maveliggende- til rygliggende, for herefter at svømme endnu 100 meter på ryggen og kravle op på land. I forhold til stilart skal de norske skoleelever altså på nævnte klassetrin både kunne svømme på maven og på ryg-

gen dog uden videre specifikation af bestemt stilart. Der gives forslag til at svømme fx brystsvømning med saksebenspark eller crawlben, sidesvømning eller simpelthen den "stilart" eleven finder mest behagelig og/eller brugbar.

Herhjemme indeholder den seneste udgave af lærebogen *Moderne Svømning* (Kleemann mfl., 2018) ikke specifikke anbefalinger til, hvilken stilart børn skal lære først. Det anbefales i stedet at arbejde med generelle grundfærdigheder, der herefter kan kombineres og udgøre forarbejdet for tilegnelse af egentlige stilarter. I det hele taget udgør den nyeste version af *Moderne Svømning* en drejning væk fra et fokus på stilarter mod en svømmeundervisning, hvor fokus er på gode oplevelser i og med vand samt opbygning af grundlæggende vandkompetencer, som udgangspunkt for at lære stilarterne.

LITTERATUR OM DEN OPTIMALE ALDER NÅR BØRN SKAL LÆRE AT SVØMME

Samlet set peger litteraturen på, at den optimale alder for børn, der skal lære at svømme, er et sted mellem

6-11 år. Det brede aldersspænd dækker over en række forskellige opfattelser af primære mål for børns tilegnelse af vand- og svømmekompetencer. Meget afhænger af de vilkår, der rammer svømmeundervisningen ind fx hvor mange lektioner, der er til rådighed, hvor lang tid børnene har i vandet, deres tidligere erfaringer med svømning og vandaktiviteter, samt hvor mange og hvilken type undervisere, der er involveret. Med afsæt i litteraturen, som er gennemgået i forbindelse med ASLAS (Lüders mfl., 2015), kan der ikke nærmere afgrænses en decideret 'bedste alder' for at lære at svømme. Nogle af de senere undersøgelser (Anderson og Rodrigez, 2014; Franklin mfl. 2015) antyder, at den optimale alder ligger mellem 5-8 år under forudsætning af, at børnene allerede har erhvervet sig grundlæggende færdigheder i vand. Det er bl.a. den type udmeldinger, som ligger til grund for, at der i ASLAS har været et særligt fokus på svømmeforløb med indskolingselever (0.-3. klassetrin).

DE FEM TILGANGE TIL SVØMMEUNDERVISNING

På baggrund af projektets forstudier og dialog med undervisere, forskere og andre praksiseksperter blev der fra skoleåret 2016/17 sat ekstra fokus på fem udvalgte tilgange til grundskolernes svømmeundervisning (jf. figur 1):

- Eksperimentarium
- Multisvøm
- Technosvøm
- Åbent vand
- Partnerskaber om svømning

Der stilles nu skarpt på erfaringerne med at udvikle og afprøve de fem tilgange særligt med det formål at inspirere til diskussion og praksisnær videreudvikling af grundskolens svømmeundervisning. Der kan læses mere om hver af de fem tilgange i andre delrapporter (jf. figur 2). Nogle af de gennemførte svømmeforløb har kombineret flere tilgange fx *Åbent vand* og *Partnerskaber om svømning*.

I de følgende afsnit anlægges der to overordnede perspektiver. For det første sættes der fokus på underviserne og deres pædagogiske og didaktiske overvejelser i forbindelse med planlægning, organisering og gennemførelse af svømmeundervisning, herunder gennemførelse af undervisning, elev-underviser relationer mm. For det andet sættes der fokus på elevernes motivation, engagement og tilfredshed med den svømmeundervisning de har været en del af. I den forbindelse trækkes der særligt på de mængder af empiri, der er indsamlet via observationer af undervisning, interviews med elever, skole- og svømmeklubledere og undervisere samt oplysninger om blandt andet lektionsplaner (der kan læses mere om diverse datakilder, metoder til indsamling af empiri og mængden heraf i *Projektets metoder*).

Undervisning gennem en eksperimentel og legende tilgang byder på åbne opgaver, som inspirerer til deltagernes videre fortolkning og udvikling af svømmefærdigheder.

Elever fra 0.-3. klasse
deltog i forløb med
Eksperimentarium

Der var 6 forløb med
Eksperimentarium

Ca. 260 elever deltog i
forløb med
Eksperimentarium

Lektionerne var af
25-45 minutters varighed

EKSPERIMENTARIUM

Tilgangen *Eksperimentarium* tager bl.a. sit udspring i Langendorfer og Bruyas (1995) overvejelser vedrørende udvikling af basale kompetencer og færdigheder i forbindelse med vandtilvænning, svømning, selvredning og livredning.

I *Moderne svømning* (Bruun, Christiansen, Kirkegaard & Stormark, 2005) beskrives tre grundlæggende aktivitetsformer: *gentagelse*, *konkurrence* og *eksperiment*. Eksperimentet handler helt konkret om, at svømmerne udforsker, improviserer og afprøver sig selv og deres omgivelser for derved at opnå nye erfaringer og øget kropsbevidsthed. Aktivitetsformen *eksperiment* adskiller sig således fra aktivitetsformerne *gentagelse* og *konkurrence*. *Gentagelse* rummer lukkede aktiviteter, der repeteres mange gange. *Konkurrence* rummer aktiviteter, der knytter an til begrebspar som tab/vind, fremgang/tilbagegang osv. Undervisning gennem en eksperimenterende og legende tilgang har i stedet karakter af åbne opgaver, som kan inspirere til deltageres videre fortolkning og udvikling af svømmefærdigheder (Bruun mfl., 2005).

Eksperimentarium som tilgang bidrager til at skabe brede kropslige kompetencer, som børn også kan have gavn af, når de får lært at svømme. Derudover antages det, at eleverne udvikler generel kropsforståelse- og bevidsthed i vand og dermed opnår færdigheder, der kan forebygge drukneulykker (Christiansen og Junggren, 2015). Tilgangen knytter an til de 13 selvredningstrin², som kan betragtes som forudsætninger for videre udvikling af centrale grundfærdigheder; vejtrækning, balance, elementskift og bevægelse og dermed i den sidste ende fungerer som basis for at lære stilartssvømning.

EKSPERIMENTARIUM I PRAKSIS

Skoleelever, ikke mindst indskolings elever, motiveres af leg og sjov. Svømmeundervisning kan derfor med fordel gennemføres som en vekselvirkning mellem legeaktiviteter og stilartsspecifikke øvelser, hvis færdighederne hertil er på plads. I de observerede svømmeundervisningsforløb finder både elever og under-

Eksperimentarium bidrager til kropslige kompetencer, som børn også kan have gavn af, når de får lært at svømme.

visere den eksperimenterende, legende tilgang motiverende. Underviserne anser tilgangen som et godt afsæt til vandtilvænnning og udvikling af grundfærdigheder helt fra de mindste klasser.

UNDERVISERNES OPLEVELSER MED EKSPERIMENTARIUM

Flertallet af de interviewede undervisere oplever, at det er lettest at eksperimentere i arbejdet med de grundlæggende færdigheder. Et forslag, til at understøtte den eksperimenterende tilgang yderligere, er at bygge undervisningslektionerne op om en fortælling eller et fantasiunivers, der bidrager til de yngste elevers motivation og engagement. For de lidt ældre kan selve fortællingen blive til i et samarbejde mellem elever og undervisere. En underviser forklarer det således:

"Jeg havde virkelig god erfaring med at arbejde med den historie. Så læste vi lidt og så skulle vi ud og lave noget af den, og der var flere af dem, der sådan ligesom gjorde klar til, at nu skulle vi læse videre. Åhh vent på mig...de var meget ivrige for, at de skulle være med i den her historie."

Undervisning med *Eksperimentarium* fungerer ekstra godt, når underviserne selv er i vandet, tæt på eleverne og i en position, hvor der animeres og "leges med". En underviser er inde på det forhold:

"Vi har vist lidt i vandet og sat remser på rytterne i svømmearterne. Det skal være legende og meget konkret. Det hjælper når lærerne har været i vandet. Det giver ingen mening for eleverne udelukkende at få det vist fra land."

Underviserne oplever den legende tilgang til undervisningen som gunstig for elevernes læreproces. Den skaber et godt fundament for det senere arbejde med stilarter. En underviser udtrykker det sådan her:

"Det fungerer fint at have en legende og eksperimenterende tilgang med denne gruppe børn [fra de mindste klassetrin], fordi vi ikke behøver at gå i gang med at fokusere på svømmearterne. Dem lærer man jo, men på en anden måde. Jeg tror, at man har lettere ved at sætte det sammen til svømmearter senere, hvis man leger sig gennem det og eksperimenterer."

Nogle elever er svømmeduelige som 7-8 årige og har derfor også et begreb om stilarter. Andre på samme alderstrin er på bar bund, hvorfor undervisningsdifferentiering er vigtig. De mere vandsikre elever skal udfordres med avancerede eksperimenter med fx grundfærdigheden bevægelse, som er det grundelement, der leder direkte over i decideret svømning. De mindst vandsikre engageres i vandtilvænningsøvelser. En underviser fortæller om sine oplevelser med, at eleverne skulle eksperimentere:

"Jeg oplevede, at de blev bedre og bedre til at eksperimentere, men i starten at det gik lidt for hurtigt. Så havde vi en gang med at flyde og en gang med at trække vejret. Men løbende når de kunne mere og mere, så lagde de også selv op til mere...Det skal gøres i børnenes eget tempo og det er nok noget af det vigtigste, når du arbejder med Eksperimentarium. Du kan ikke tvinge folk til at eksperimentere med noget, så rykker man dem ikke."

ELEVERNES OPLEVELSER MED EKSPERIMENTARIUM

Interviewede elever oplever *Eksperimentarium* som en motiverende tilgang, hvor de lærer at dykke, springe i fra kanten, og generelt at de bliver bedre til at svømme og stifter bekendtskab med bjærgning. I de observerede forløb har undervisningen været en god blanding af svømme- og legeaktiviteter:

"Vi har sprunget i på forskellige måder, leget, plasket...og prøvet forskellige måder at trække vejret på. Det var både svært og sjovt at prøve tingene på mange forskellige måder. Man skal både tænke sig om og passe på de andre. Også hvis vandet er lidt for dybt, så skal man lige svømme lidt væk." (elev, 1. klasse)

Når de interviewede elever forholder sig til den eksperimentelle tilgang gør de opmærksom på, at det ikke udelukkende skal være leg. Det er vigtigt for dem, at målet er at lære at svømme:

"Vi har mest svømmet baner, men vi har også leget rigtig meget. Når vi har leget, har det været lege, der hjalp med at lære at svømme." (elev, 2. klasse)

Eksperimentarium som tilgang åbner også op for en udstrakt grad af medbestemmelse hos eleverne. Det er noget, der engagerer og motiverer de interviewede børn:

"Jeg synes, det har været meget sjovt. Når alle sammen fik lov til at bestemme også, så synes jeg det var sjovt, det vi bestemte. Jeg synes, det var fedt at gøre noget sammen med de andre klasser." (elev, 1. klasse)

OPSAMLING EKSPERIMENTARIUM

Kan bruges til elever fra 0. klasse.

Eksperimentarium fungerer godt som tilgang til at styrke elevernes grundfærdigheder i vand.

Eksperimentarium kan bruges til at koble leg og eksperiment og til at stimulere kreativet og medbestemmelse.

Eksperimentarium giver eleverne mulighed for at udfordre sig selv på netop deres færdighedsniveau.

Underviseren kan med fordel være med i vandet, og gennem egne eksperimenter inspirere og vejlede eleverne.

FIGUR 4. Opsamling på forløb med *Eksperimentarium*.

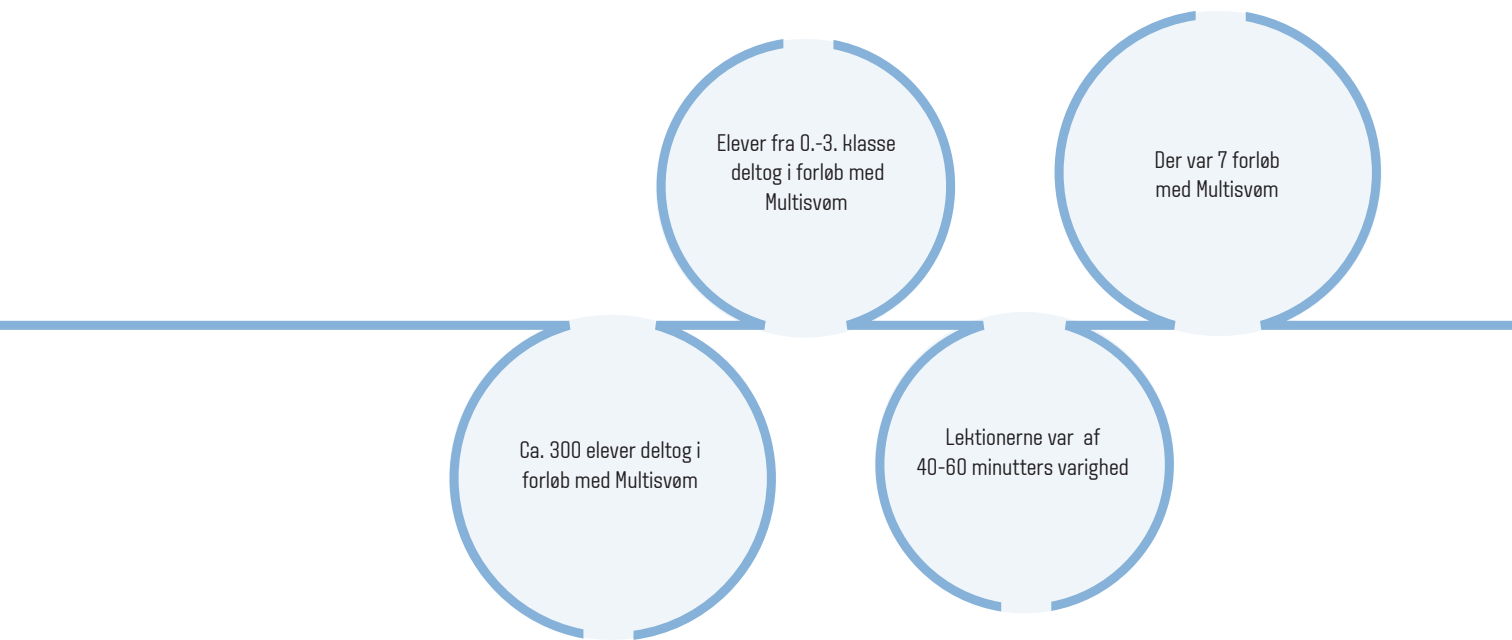

LÆS MERE OM

Udvikling og erfaringer med *Eksperimentarium* i delrapporten: Nye veje til svømmeundervisning i skolen
Alle skal lære at svømme – Eksperimentarium.

Det drejer sig om at få succes med at skabe fremdrift. Hundesvømning, indianercrawl og rygsvømning er i den henseende helt på sin plads.

MULTISVØM

I *Multisvøm* møder eleverne en undervisning, der kombinerer de fire primære stilarter (crawl, rygcrawl, butterfly og brystsvømning). En sideløbende introduktion af alle stilarter giver eleverne mulighed for at fokusere på den/de stilart(er), de har det bedst med eller er mest interesseret i at lære. Hermed prioriteres variation, alsidighed og mangfoldighed i måden at tilgå svømmeundervisningen på, hvilket forventes at fremme transfer af færdigheder mellem de enkelte stilarter (Wilke & Daniel, 1996; Stallmann, 2011; Christiansen & Junggren, 2015). Eksempelvis er der en del ligheder mellem crawl og rygcrawl i ben- og armtaget, og der er flere ligheder mellem butterfly og brystsvømning i relation til rytmen mellem ben- og armtaget. Det forhold kan udnyttes ved at introducere stilarterne parallelt.

Multisvøm udgør en allround tilgang til aktiviteter, som anvendes til at lære stilarter og udvikler en bred vifte af generelle færdigheder, der er vigtige i fx selvredning, da ulykker i forbindelse med vandaktiviteter

kan opstå på mange måder (Stallmann, 2011; Stallmann mfl., 2017).

MULTISVØM I PRAKSIS

Multisvøm hylder princippet om, at undervisning i svømning bør foregå med udgangspunkt i den enkelte elev og elevens færdigheder og ønsker i forhold til valg af svømmestil.

Når der arbejdes med *Multisvøm*, er det primære mål, at eleverne lærer at svømme så effektivt som muligt fra A til B. Der er mindre fokus på en bestemt stilart. Ved at arbejde med mange forskellige færdigheder i vandet styrkes elevernes kompetencer i forhold til selvredning og svømning.

Der er forskelle i, hvordan underviserne har fortolket og integreret *Multisvøm* som tilgang i forbindelse med ASLAS. Hos nogle har tilgangen været gennemgående i alle lektioner, hvilket har krævet forandringsparathed blandt involverede undervisere. Andre har

fastholdt et overvejende fokus på fx vandtilvænnning og crawl i form af træning af grundfærdigheder.

UNDERVISERNES OPLEVELSER MED MULTISVØM

Ud fra betragtningen om, at der ikke findes noget entydigt svar på, hvilken stilart der skal læres først, har underviserne arbejdet med at lade eleverne svømme flere stilarter fra starten og givet vide rammer for at kombinere eller svømme alternative stilarter. Det drejer sig om at få succes med at skabe fremdrift. Hundesvømning, indianercrawl og rygsvømning er i den henseende helt på sin plads.

En underviser beskriver, hvordan fokus har ændret sig fra at være meget på korrekt udførelse af stilarter, til at eleverne skal kunne transportere sig over en distance:

"Det er ikke fordi multisvøm ligger så fjernt fra os i forhold til det vi gjorde i forvejen, men vores fokus har ændret sig...Vi præsenterer tingene og halder det transport, der inkluderer forskellige mål. Et mål kunne være at komme fra a til b hurtigst muligt. Et andet mål kunne være at komme fra a til b så kraftfuldt som muligt eller at komme fra a til b, hvor man økonomiserer mest muligt med kræfterne."

For flere undervisere har arbejdet med *Multisvøm* rykket ved undervisningspraksis. Der er kommet øget fokus på variation i undervisningen og mindre fokus på at sikre korrekt svømmeteknik. Der er altså ikke så meget fokus på, at eleverne skal svømme pænt, men i højere grad på, at de svømmer effektivt - og det er et godt billede på målene i *Multisvøm*. De observerede *Multisvømforløb* er typisk præget af en vekselvirkning mellem undervisernes velafprøvede øvelser fra egen praksis og nye mere eksperimenterende øvelser, hvor

eleverne inddrages og har indflydelse på, hvordan der arbejdes med stilarter.

Selve lektionsindholdet i *Multisvøm* kan veksle mellem leg, repetition og eksperimenter med nye stilarter. Der er dermed ikke tale om fuldt underviserstyrede lektioner. Friheden til, at eleverne kan arbejde selvstændigt og mere differentieret, er en del af tilgangen. Elevernes klassetrin og færdighedsniveau er dog med til at bestemme, hvor åben og selvstyret undervisningen kan være. En underviser, der havde de "øvede" elever i 3. klasse beskriver, hvordan undervisningen har fungeret:

"Vi arbejdede med...lidt åbne opgaver...De fik 5 minutter sammen med deres svømmebuddy [eleverne arbejdede parvis] til at lave et eller andet indenfor en ramme. Der tror jeg...de oplevede, at det er lidt fri tid også, hvor der ikke er en underviser, der står og fortæller, hvad de skal, men at de har mulighed for selv at eksperimentere med det. Det...virkede ret godt".

I *Multisvøm* kan underviserne med fordel være med i vandet. Herved skabes god kontakt til eleverne. Det medvirker også til, at eleverne bliver udfordret på lige præcis deres niveau, og særligt for de mest usikre elever synes det afgørende. En underviser, der udelukkende underviste eleverne i vandet fortæller:

"Det er helt klart det her med at opbygge tilliden instruktøren og børnene imellem, trygheden i det område de er i og så få lov til at eksperimentere med alle mulige forskellige ting, så de får de her måder at klare sig i vandet. Hvis jeg ikke kan svømme på maven, så kan jeg svømme på ryggen, og det er også svømning. Jeg kan måske dykke helt vildt tit og så komme op og få luft og så dykke igen. Det er stadigvæk svømning og en måde at klare det på."

Når *Multisvøm* fokuserer på vandtilvænning for de mindste, bør det prioriteres, at den samme underviser har ansvar for undervisningen af den mest usikre elevgruppe. En underviser fremhæver, at visning af øvelserne er vigtig i den henseende:

"Vi har vægtet hele vandtilvænningsen, og hele tanken om, at man viser noget, og eleverne afprøver det. Men ikke nødvendigvis fejlretter ned i mindste detalje."

Denne fokusering på vandtilvænning understreges yderligere af, at begge undervisere på den pågældende skole som udgangspunkt underviser i vandet, hvilket efter underviserens udsagn giver bedre muligheder for at stimulere eleverne til at flytte deres grænser i forhold til, hvad de tør og ikke tør. En underviser formulerer det således:

"Det er meget givtigt for eleverne, at læreren er med i vandet. Man kan bedre lære dem at blive mere sikre ved at være i vandet."

I *Multisvøm* er der fokus på at vedligeholde og videreudvikle grundfærdigheder og det at kunne svømme ved at skabe fremdrift. En underviser sætter ord på, hvordan *Multisvøm* adskiller sig fra den klassiske undervisning i stilarter:

"Når eleverne har *Multisvøm* som tilgang, svømmer de længere end tidligere. De svømmer måske ikke yndefuldt og flot, men de kan klare sig i vand. De ved, at de kan tåle at komme ned under vandet, og de ved også, at de kan komme op igen."

For de mere øvede svømmere er tilgangen *Multisvøm* ret ideel. Der er fx gode muligheder for at udnytte transfermuligheder, når stilarterne introduceres parallelt. En underviser for 2. klasseelever forklarer:

"Målene og metoderne passede meget godt til de to bedste hold. De kunne de grundlæggende færdigheder i forvejen og brugte ikke nogen flydemidler. Det passede bare perfekt, at de skulle i gang med at lære forskellige former for armtag og forskellige former for benspark, og de havde også det der overskud til selv at byde ind med "hvilke arme skal vi svømme, hvilke ben skal vi svømme med nu?"

ELEVERNES OPLEVELSER MED MULTISVØM

Eleverne ser ud til at trives med tilgangen *Multisvøm*, hvilket i de observerede forløb kommer til udtryk gennem elevernes høje aktivitets- og koncentrationsniveau, megen latter, smil og glade ansigter samt positive tilbagemeldinger. En elev beskriver for eksempel:

"Lærerne tvinger os ikke til noget, og det har været godt. Det har været godt at vælge selv, hvor man måtte svømme, og nogle gange være [med til at bestemme] måder at svømme på. Vi måtte selv bestemme, hvordan armene skulle gøre, eller hvordan benene skulle gøre. Hvis der var en ting, man ikke kunne, prøvede man bare noget andet, som man så kunne" (Elev, 3. klasse)

Eleverne giver udtryk for, at de lærer forskellige færdigheder gennem *Multisvøm*. Nogle fremhæver, at de er blevet bedre til at svømme crawl og rygcrawl, mens andre er blevet mere trygge ved at have hovedet under vand. En elev fortæller om sin udvikling i et *Multisvøm* forløb:

"Jeg synes det [Multisvøm-forløbet] har virket en hel del. Altså bortset fra den første dag, hvor jeg ikke kunne lide at være ude på det dybe, og jeg heller ikke kunne svømme. - Og så til nu, hvor jeg ikke bare plasker i det dybe, hvor jeg faktisk godt kan svømme hele tiden" (elev, 2. klasse)

Svømning er i det hele taget noget, de interviewede elever glæder sig til, og de fremhæver også det sociale aspekt. En elev siger:

"De fleste fra klassen synes, at [svømning] er deres yndlingsfag. De er blevet mere modige. Generelt har klassen haft det godt til svømning og glæder sig til svømmetimerne. Vi taler om det i løbet af ugen, og på vejen taler vi om, hvad vi skal lave." (elev, 3. klasse)

LÆS MERE OM

**Udvikling og erfaringer med *Multisvøm* i delrapporten:
Nye veje til svømmeundervisning i skolen
Alle skal lære at svømme – Multisvøm.**

An underwater photograph of several swimmers in a pool. The water is clear blue, and the swimmers are wearing colorful swimsuits. The perspective is from below, looking up at the swimmers as they move through the water. The pool's lane lines are visible at the bottom of the frame.

OPSAMLING MULTISVØM

Multisvøm giver gode muligheder for elevmedbestemmelse og undervisningsdifferentiering.

Multisvøm kan benyttes som tilgang fra 0. Hlasse, hvis underviseren er med i vandet.

Eleverne udnytter transfer i bevægelsesmønstre og har fokus på effektiv fremdrift i stilarterne fremfor stilren teknik.

Multisvøm rummer aspekter af både svømning og livredning og det taler ind i målene for svømning i idrætsundervisningen.

Multisvøm giver eleverne mulighed for at tilegne sig alsidige svømmekompetencer, som også fremmer færdigheder indenfor selvredning.

FIGUR 5. Opsamling på forløb med *Multisvøm*.

Elever fra 4.-6. klasse
deltog i forløb med
Technosvøm

Lektionerne var af
45-65 minutters varighed

Ca. 225 elever
deltog i forløb
med Technosvøm

Der var 4 forløb
med Technosvøm

TECHNOSVØM

Nutidens børn og unge vokser op med teknologi som en integreret del af hverdagen. De mestrer smartphones og tablets ganske sikkert, og de fleste børn introduceres for dem i en tidlig alder. IT og elektroniske medier har også for længst gjort sit indtog i undervisningen, ligesom udbuddet af digitale læremidler er rigt og udgør en markant ressource i grundskolens fag (UVM, 2017). It og medier er i *Forenklede Fælles Mål* et tværgående tema, der skal integreres i alle fag³ - herunder idræt. I *Fælles Mål for idræt* anføres det, at der skal gøres brug af It ved, at eleverne fx søger information om idrætsgrene, bearbejder informationer fra pulsøre, GPS-værktøjer, skridttællere og producerer videoer i arbejdet med dans og udtryk m.v.

Tablets og smartphones er redskaber, som rummer mange muligheder for at understøtte elevers læring og kreativitet. Eleverne kan herved udfolde et givent emnefelt yderligere ved at skabe egne produktioner. I forbindelse med svømmeundervisning i skolen kan eleverne via internettet hurtigt indsamle viden og in-

spiration om svømmeteknik til optimering af deres færdigheder.

Svømning kan altså være en arena for brug af IT i idrætsundervisningen. Videofeedback er et andet effektivt værktøj til at understøtte og fremme elevernes læring af svømmefærdigheder i undervisningen, samtidig med at metoden stimulerer elevernes aktive engagement og motivation (Søndergaard & Østergaard, 2017).

TECHNOSVØM I PRAKSIS

I tilgangen *Technosvøm* er der set nærmere på svømmeforløb, hvor der er anvendt tablets i undervisningen. Når tablets skal med som redskab i svømmehallen, er det en idé at installere relevante applikationer (apps) på forhånd.

I *Technosvøm*-forløbene blev der anvendt en særlig type cover til tablets. (Se figur 6.) Ved korrekt brug holdt de tablets tørre, touch-skærmene virkede, brugerne kunne se, hvad der var på skærmen og der kunne filmes gennem coveret.

SVØMMERELATEREDE APPS

- Apps relateret til svømmeteknik og videooptagelser: Swim Coach Plus, Go Swim og youtube.
- På svømmerelaterede apps er det muligt at se optagelser af kompetente svømmere som viser stilarterne. Via apps har eleverne også mulighed for at filme hinanden i slowmotion og afspille filmen simultant med de kompetente svømmere for derved at se forskelle og ligheder i udførelsen af de enkelte stilarter.

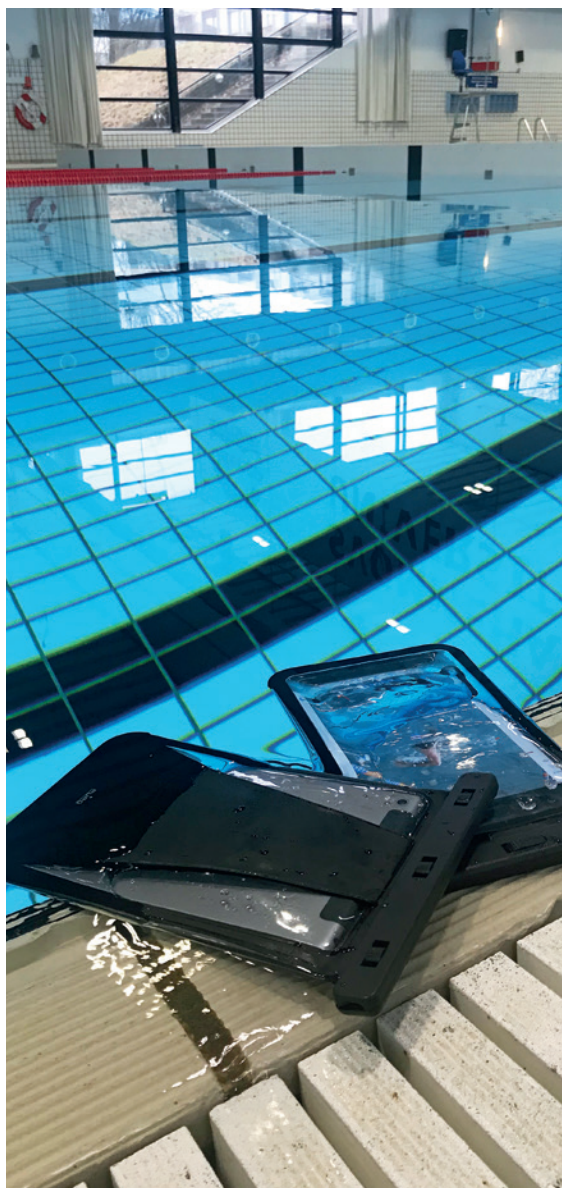
VIDENSORIENTERED E APPS

- Interaktive elementer fra sites som: Badeballade.nu, Strandklar.dk
- På mere vidensorienterede apps som TrygFondens Livredder og Hjertestart er der fokus på temaer som livredning og sikker adfærd ved stranden. I app'en Livredder er det muligt at lære om baderåd, om vind og vejr samt at prøve kræfter med hjerte-lunge-redning. I app'en Hjertestart er der fx udførlige beskrivelser til, hvor nærmeste hjertestarter befinder sig.

TEKSTBOKS 1. Apps og aktiviteter med apps der har været foreslået i undervisningsforløb med *Technosvøm*.

UNDERVISERNES OPLEVELSER MED TECHNOSVØM

I forbindelse med introduktion af tablets i svømmeundervisningen er der behov for, at underviserne gør sig overvejelser om undervisningsform og indhold samt underviserens rolle i undervisningen. Det skal også

FIGUR 6. Eksempel på vandtæt cover til tablets.

vurderes, hvordan en bestemt klasse/et bestemt hold får mest ud af tablet som værktøj. Underviserne involveret i ASLAS-forløb vedrørende *Technosvøm* formulerede den proces således:

Det skal grundigt vurderes, hvordan en elevgruppe får mest ud af tablet som værktøj.

"Vi diskuterede meget, om én af os undervisere skulle gå fra for at optage. I starten troede vi slet ikke, at [tablets] kunne tåle at komme i vandet. Vi troede, at vi skulle gå oppe på kanten og filme eleverne. Det ville kræve alt for mange ressourcer, - én person kunne jo ikke stå med hele undervisningen selv."

I forløbet gik undviserne derfor fra at agere "kame-ramænd" til at fungere som vejledere ude i de enkelte grupper. En underviser beskriver udviklingen:

"Da vi fandt ud af, at eleverne kunne være sammen i par eller grupper, gik det jo egentlig okay med det. Jeg tror faktisk også, at de syntes, at det var sjovt, og at de fik noget ud af det."

Eleverne kan udmærket varetage "optagedelen", når undervisningen handler om optimering af tekniske elementer i stilarterne fx fokus på føddernes position i brystsvømningensbensparket eller vejtrækning i crawl.

En underviser giver følgende eksempel:

"Jeg har mest benyttet tablets til at fokusere på det tekniske, hvor eleverne skulle svømme en stilart og så se på, hvordan det ser ud. Om der eksempelvis var noget, der kunne gøres bedre i forhold til deres armtag. Eleverne har også afprøvet at tage tablets med under vand for at filme hinanden."

Erfaringerne fra ASLAS indikerer, at 4.-6. klasse er et brugbart trin til at anvende tablets i svømmeundervisningen. Jo yngre eleverne er, des mere styring vil det kræve fra undviserne. Tablets kan betragtes som et undervisningsredskab på lige fod med aquaorme og svømmefødder. En underviser har fx brugt tablets således:

"Er det den legende tilgang til undervisningen, udstyrer vi eleverne med tablets og beder dem om at udforske, hvad den kan. Hvordan ser man egentlig ud under vand, når man svømmer?"

Med adgang til internettet kan eleverne finde viden om fx spækhuggere, hvaler og delfiner og afprøve og filme egne bevægelser, der efterligner den type vanddyr. Det åbner også for en videre dialog mellem eleverne om bevægelser og udtryksformer i vand. En underviser fremhæver særligt den inspiration og fokusering på noget svømmefagligt, som tabletten som værktøj har været omdrejningspunkt for:

"Noget af det, jeg har været mest glad for er, at vi har åbnet op for, at de har set noget film og så har de skullet arbejde selvstændigt. De har fået noget dialog i gang og talt om svømning i stedet for, at man bare står inde ved kanten, og så snakker man om alt muligt andet, og så siger læreren et eller andet, og så gør vi det, og så ind til kanten igen og snakke."

Der skal gøres opmærksom på, at der med elever, som ikke er vandtilvænnede, er risiko for, at tablets stjæler opmærksomhed og vandtid fra den tid, som kan bruges på at udvikle grundfærdigheder. Her er det vigtigt at afstemme, hvor meget af undervisningstiden, der indeholder opgaver og aktiviteter med tablets.

AT LEGE OG BLIVE TRYK I VAND MED TABLETS

For underviserne giver inddragelsen af tablets i undervisningen muligheder for at bruge mange forskellige greb til at arbejde med svømning. Formidling af tekniske elementer bliver nemmere med små videoklip af dygtige svømmere, og tabletten giver mulighed for at benytte sig af peer-learning⁴.

En underviser beskriver mulighederne for at inddrage tablets i skolesvømning:

DYK OG KIG

Med en tablet liggende på bunden løser eleverne lærings-spil af forskellig art, for eksempel vendespil, puslespil, kryds og bolle og regnestykker.

FANGELEG

Fangeren har en tablet og skal fange de andre deltagere. En elev er fanget, når der er taget et billede, og eleven har set det. Når eleven er fanget, bliver han/hun til fanger.

TEATER I VANDET

Anvend en bestemt historie og lad den styre videofortællingen eksempelvis Den lille havfrue. Få eleverne til at fremføre historien i bassinet og filme det.

"Det er rigtig fedt at filme sig selv...Én ting er, hvordan eleverne tror, de svømmer, en anden ting er, hvad de rent faktisk gør. Det giver jo nogle helt andre muligheder end når vi står og siger tingene til dem. Derudover har vi lavet nogle samarbejdsøvelser, hvor tablets er det centrale, og det er den, man skal samarbejde omkring...Jeg ved ikke, om det giver mere eller noget bedre, men det giver nogle andre muligheder. Og jeg tror, at man kan nå flere elever på den måde."

Udover at kunne se og træne færdigheder kan eleverne forholde sig til stilarter mere systematisk, når de får mulighed for at give feedback til hinanden i grupper. En underviser giver et eksempel på den mulighed:

"Det jeg hørte eleverne sige var "Ej prøv lige at se, du kan også godt, prøv lige at se det benspark der du kan godt prøve det. Ser det virkelig sådan der ud når jeg svømmer?". Der var noget, der gik op for dem."

ELEVERNES OPLEVELSER MED TECHNOVØM

Muligheden for at kunne se sig selv på video fremhæves også af eleverne som motiverende og understøttende for selve læreprocessen:

"Man kan lære meget ved at se sig selv svømme, fordi man tror, at man svømmer anderledes. Hvis man ikke samler hænderne i brystsvømning, kan man se, at man skal gøre det, og så kan man prøve igen og filme, om det er blevet bedre." (elev, 5. klasse)

En anden elev vurderer værdien i at kunne se sig selv svømme på video sådan her:

TEKSTBOKS 2. Eksempler på aktiviteter med tablets i forløb med *Technosvøm*.

"Det er godt fordi, hvis man nu føler, at man svømmer helt vildt godt, men faktisk ikke er særligt god, så ved man det, når man kigger på filmen. Eller hvis man synes, at man laver en fejl, men ikke helt ved, hvad fejlen er, så kan man lige se hov, der var fejlen. Eller hov jeg glemte lige at svømme crawlben." (elev, 4. klasse)

En anden elev peger på, at:

"Hvis underviserne vil vide om man kan sparke med hælene i brystsvømning, kan de filme under vand, og så kan man bagefter se om man gjorde det rigtigt." (elev, 5. klasse)

Eleverne fremhæver, at de sagtens kan benytte tablets i svømmeundervisningen i endnu højere grad:

"Vi vil gerne bruge mere tid på for eksempel at gøre vores film endnu bedre, og så have svømning over flere gange." (elev fra 5. klasse)

Anvendelsen af tablets har ligeledes et inklusionspotential, fordi elever, der ikke er omklædt, fx på grund af skader eller glemt svømmetøj, har mulighed for at deltage aktivt i undervisningen.

Selv om de adspurgte elever ikke er vant til at koble tablets og svømmeundervisning, er der stor enighed om, at inddragelsen af den type teknologi er lærerig og motiverende. Variationen og det faktum, at der indrages andre redskaber og metoder end det, de normalt præsenteres for, opleves positivt. Eleverne synes, at deres klassekammerater er mere koncentrerede i arbejdet med tablets, fordi det er sjovt.

OPSAMLING TECHNO SVØM

Passer godt til elever i 4.-6. klasse.

Technosvøm tilgangen fremmer motivation og engagement hos eleverne.

Technosvøm bidrager til digital dannelse hos eleverne.

Makker-arbejde og feedback fungerer rigtig godt med tablets som værktøj.

Technosvøm giver læreren mulighed for at forklare og vise svære tekniske elementer for eleverne, fx. en salto-vending.

FIGUR 7. Opsamling på forløb med Technosvøm.

LÆS MERE OM

Udvikling og erfaringer med *Technosvøm* i delrapporten:
Nye veje til svømmeundervisning i skolen
Alle skal lære at svømme – Technosvøm.

Skolernes "sæson" for undervisning i åbent vand, begrænser sig til perioden fra juni til midt i september. Der skal altid tages forbehold for vandtemperatur og det bør altid være med brug af våddragt for eleverne.

Elever fra 2.-4. klasse deltog i Åbent vand forløb

Lektionerne var af 25-75 minutters varighed

Ca. 225 elever deltog i Åbent vand forløb

Der var 8 forløb i Åbent vand

ÅBENT VAND

I Danmark er der sjældent langt til nærmeste vandkant. Det giver rig mulighed for mange forskellige former for vandaktiviteter (Poulsen, 2013; Asserhøj, 2017). Svømning og vandaktiviteter i åbent vand spænder over flere aktivitetsformer som vinterbadning, kystnær svømning, events, hvor der svømmes over fjorde eller søer, triatlonstævner mm.

Der etableres også havnebade rundt i landet, som blandt meget andet har potentiale til at rumme skole-svømmningsaktiviteter.

Størstedelen af de danske kommuner, som tilbyder skolesvømning, benytter sig af svømmehaller frem for svømning i åbent vand. Men for kommuner med en lav grad af facilitetsdækning, når det gælder svømmehaller, kan skolesvømning i åbent vand muligvis benyttes som en alternativ løsning. Særligt for de kommuner og skoler, hvor afstanden til åbent vand er relativt kort (Dalsgaard mfl., 2015).

GRUNDFÆRDIGHEDER ÅBENT VAND

Med udgangspunkt i *de fire grundfærdigheder* (Kleemann mfl., 2018) kan kravene til svømning i åbent vand, i forhold til bassinsvømning, beskrives således:

- *Vejrtrækning* handler om at overkomme det koldere vand, som påvirker vejrtrækningen, at eleverne bliver tilvænnet at få sø- eller havvand i munden, at eleverne mestrer at holde vejret ved bølger, der skyller over; og at eleverne har bevidsthed om, hvornår vejret kan trækkes og færdigheder til i at gøre dette i praksis.
- *Elementskift* handler om at gå fra det varme land til det kolde vand eller at komme fra vand til land på forsvarelig vis.
- *Balance* handler om at bevare og genfinde kontrol og balance, når der svømmes i uroligt vand.
- *Bevægelse* handler bl.a. om at kunne agere og orientere sig i forskellige retninger og udnytte bølgerne til at få mere fart på.

TEKSTBOKS. 3. Krav til grundfærdigheder som i særlig grad gælder for undervisningsforløb i åbent vand.

Svømning udendørs er meget forskellig fra svømning i et indendørs opvarmet bassin. Strøm, bølger, sigtbarhed, navigation, varierende vandtemperaturer, forskelle mellem salt- eller ferskvand o. lign. gør alt sammen en forskel (Connolly, 2014).

SKOLESVØMNING MED ÅBENT VAND I PRAKSIS

Der er en række særlige hensyn at tage i forhold til sikkerhed i forbindelse med ekskursioner og badning i åbent vand. Særlige lovkrav gør sig gældende jf. *Bekendtgørelse om tilsynet med folkeskolens elever i skoletiden*, herunder skolelederens pligt for tilsynet under ekskursioner mv. § 10⁵.

En del kommuner har lokale retningslinjer for, hvordan grundskolerne kan og bør gennemføre ekskursioner til og badning i åbent vand.

Noget af det de kommunale retningslinjer fx indskærper er, at området, hvor der skal svømmes, tydeligt afgrænses, så det er let at overskue for eleverne, og at der vælges steder med vand, hvor alle kan bunde.

Antal børn pr. underviser/tilsynsførende og den tilsynsførendes kvalifikationer er ligeledes oftest defineret. Det kan fx være max 8 børn i alderen 6-8 år pr. tilsynsførende, og at den tilsynsførende skal have svømmebevis.⁶

De involverede skoler og undervisere tager sikkerhedsaspektet meget alvorligt. En af de involverede skoleledere understreger, at ansvaret for sikkerhed påhviler skolen:

"Skolen har det overordnede ansvar for sikkerheden ved svømning i åbent vand. Vi har ikke oplevet bekymrede forældre omkring sikkerheden, men udelukkende om hvorvidt børnene kom til at fryse."

Yderligere er det rette udstyr afgørende for gennemførelse af svømmeundervisning i åbent vand på forsvarelig vis. Badehætter i kraftige farver (gul, orange, rød, pink) gør, at eleverne er synlige på afstand, samtidig med at badehætter isolerer og holder på varmen. Våddragter er vigtige for at undgå afkøling af kroppen, og de giver opdrift, der hjælper eleven til at holde sig i vandoverfladen.

Tekstboks 4 samler op på faktorer, som er centrale at forholde sig til for undervisere og ledere, når skole-svømning gennemføres i åbent vand. I de *Åbent vand* forløb, som har været en del af ASLAS, har der alle steder været inddraget frivillige ekstra kræfter til at løfte svømmeforløbet.

Skolernes "sæson" for undervisning i åbent vand, begrænser sig til perioden fra juni til midt i september. Der skal altid tages forbehold for vandtemperatur og eleverne bør bruge våddragt. Derfor vil et forløb med tilgangen *Åbent vand* typisk blive komprimeret til svømmeundervisning flere gange om ugen i en kortere periode.

De forløb i åbent vand, der har været gennemført som en del af ASLAS, strakte sig fra 1-6 uger. Det ustabile danske vejr giver ofte risiko for aflysninger. Her må det fra dag til dag vurderes, om det er muligt at

TRANSPORTFORM TIL UNDERVISNING	SIKKERHED	UDSTYR	RESSOURCER	FACILITETER
<ul style="list-style-type: none"> • Gang • Cykel • Bus • Forældretransport 	<ul style="list-style-type: none"> • Antal undervisere i vand/ på land pr elev • Afgrænsning og markering af undervisningsområde • Vejr- og strømforhold • Strand- og bundforhold • Vanddybde 	<ul style="list-style-type: none"> • Våddragter • Badehætter og svømmebriller • Markeringsbøjer • Svømmefodder • Aquaorme • Førstehjælps/livredningsudstyr 	<ul style="list-style-type: none"> • Tid (transporttid, omklædning, undervisningstid) • Undervisere med erfaring i <i>Åbent vand</i> tilgange 	<ul style="list-style-type: none"> • Omklædning /opholdsrum • Opbevaring, rengøring og vedligehold af udstyr

TEKSTBOKS 4. Faktorer der skal overvejes ved forløb med *Åbent vand* som tilgang.

gennemføre undervisning i åbent vand. Forløbene i ASLAS har involveret elever på 2.-4. klassetrin. Elever på den alder har fint kunnet være en del af et forløb i åbent vand.

UNDERVISERNES OPLEVELSER MED FORLØB I ÅBENT VAND

Der er markant forskel på at blive undervist i en svømmehal og i åbent vand. Når elever tages med ud i et nyt, ukendt element og ”klasserum”, vil det for nogle være en stor udfordring. Elever, der ikke er vandtilvænede, vil skulle bruge tid på stille og roligt at stifte bekendtskab med elementet. Samtidig kan vandtemperaturen også udfordre de kuldskære. Endvidere skal underviseren være opmærksom på, at der kan være særlige udfordringer med indbyrdes kommunikation - fx kan det være svært at kalde børn sammen, hvis de bliver spredt ud på et for stort område. Tydelig afgrænsning af det område, hvor der undervises, er derfor et kardinalpunkt. Hertil bruges bøjer eller forhåndenværende faste ting, fx en badebro.

Underviserne er positive overfor komprimering af forløbene og er indstillede på at vurdere vejrlig fra dag til dag. En underviser udtrykker fordelene ved komprimerede forløb på følgende måde:

"Det, at undervisningsforløbet har været så intensivt gør, at [eleverne] oplever en tydelig progression i deres færdigheder i vandet. Eleverne synes, at de lærer noget og viser og udtrykker deres glæde ved det...Og det med alderen er ikke det vigtigste. 2. klasse eller 3.klasse er helt fint - eleverne er ikke for små."

På indholdssiden vil et forløb med tilgangen *Åbent vand* typisk byde på temaer som vandtilvæning, selv- og livredning samt evt. arbejde med stilarter. Læring om livredning og kendskab til stranden (fx strømforhold, revlehuller, nærmeste redningskrans mm.) bør altså gå forud for egentlig svømmeundervisning. Underviserne i de observerede forløb vurderer ikke, at eleverne kan lære at svømme udelukkende via undervisning i åbent vand. Men eleverne kan få indgående forståelse af selv- og livredning i åbent vand, som er kendetegnet ved forskellige ydre forhold, der gør det ekstra vigtigt at bevare roen og kende principper for selv- og livredning.

En underviser fremhæver det, som har været styrende i *Åbent vand* forløbet:

"Det vigtigste er, at børnene har en god oplevelse på dagen og føler, at de er blevet tryggede i vandet og kan agere ved åbent vand, både i forhold til egen og andres sikkerhed. Og dernæst at de lærer at svømme og får noget teknik ind."

Et forløb med *Åbent vand* kan derfor primært omhandle aktiviteter med fokus på de fem baderåd⁷, kendskab til livredning og sikker adfærd i og omkring vand samt at få erfaringer med at være i åbent vand. Derudover kan der, hvis elevernes færdigheder tillader det, indgå introduktion til svømmeteknik/fremdrift i åbent vand.

Et forløb, hvor ovenstående var i spil, beskriver en underviser sådan her:

"Eleverne lærte førstehjælp og så hjertestarteren på havnen. 3. og 4. årgang er sultne efter at lære, så elementet med at få havundervisning, men også førstehjælp, det er noget, eleverne synes er spændende, og det synes jeg, at der skal være mere af."

ELEVERNES OPLEVELSER MED FORLØB I ÅBENT VAND

Erfaringer fra observationerne af *Åbent vand* forløb er, at eleverne er gode til at støtte og hjælpe hinanden, eksempelvis med at tage vådragter og badehætter af og på, samt at transportere det fælles udstyr ned til stranden. Ligeledes observeres det, hvordan de elever, der har overskud, støtter de mindre kompetente elever i fx at prøve at få hovedet under vand. En underviser, der har fulgt eleverne til svømning i *Åbent vand*, beskriver her opfattelsen af elevernes oplevelser med undervisningen:

"Fedt! Noget andet end svømmehallen...de lavede meget vandleg med undervisningssigte...[Eleverne] synes, det var supersjovt. Jeg ved ikke om de synes det er sjovere end i svømmehallen, men det er en langt mere sanselig oplevelse ude i naturen med strand, måger, bølger. Alt det synes de har været sjovt at få en større fortrolighed med. Det er fantastisk at komme af sted og de glæder sig hver gang."

Sidegevinsterne for eleverne har underviseren også tydeligt bemærket. Det er observeret fra land på denne måde:

"Det er nogle forskellige elementer, der gør det sådan enormt spændende og fedt. Der er absolut nogle andre gevinster ved det og nogle kan komme frem på forskellig vis og vise større mod end i hverdagen. Det er bare det jeg kan se, høre og mærke på børnene, at de bliver helt overstadige af det, fordi det er vildt spændende og der er også noget kropsligt i det."

I det hele taget rummer svømmeforløb i åbent vand potentialer med hensyn til at styrke klassefællesskaber. Eleverne får positive kollektive oplevelser ved aktiviteter uden for skolen - i lighed med oplevelser fra ekskursioner generelt.

LÆS MERE OM

Udvikling og erfaringer med, hvordan et forløb i *Åbent vand* kan forberedes og gennemføres i delrapporten: Nye veje til svømmeundervisning i skolen
Alle skal lære at svømme - Åbent vand

OPSAMLING ÅBENT VAND

I forhold til indlæring af svømmefærdigheder kan *Åbent vand* forløb ikke stå alene.

Åbent vand forløb giver ekstra gode muligheder for at fokusere på selv- og livredning samt sikker adfærd i og omkring vand.

Forløb i åbent vand kræver en grejbank med våddragter, svømmebriller og flyderedskaber.

Forløb i åbent vand kan med fordel planlægges i samarbejde med foreninger og frivillige forældre.

Vandtemperaturen bør altid vurderes fra gang til gang, når der undervises i åbent vand (TrykFonden, u. å).

Undervisningsforløb i åbent vand forudsætter at eleverne har våddragter på.

Selv- og livredningsaspektet bør være fokus i et *Åbent vand* forløb.

FIGUR 8. Opsamling på forløb med tilgangen *Åbent vand*.

Partnerskaber om svømning er et godt eksempel på en Åben Skole aktivitet.

Ca. 1100 elever deltog i forløb med partnerskab mellem skole og forening

Der var 20 forløb med partnerskab mellem skole og forening

Elever fra 0.-6. klasse deltog i forløb med partnerskab mellem skole og forening

Lektionerne var af 20-90 minutters varighed

PARTNERSKABER OM SVØMNING

Den *Åbne skole*⁸, som blev formaliseret med folkeskolereformen i 2014, giver basis for at styrke partnerskaber mellem det frivillige forenings- og kulturliv og grundskolerne.

En række steder rundt i landet er der også på skole-svømmingsområdet indgået aftaler om samarbejde mellem skole(r) og svømmeklubber. I den forbindelse vurderer udvalgte skoleledere, at folkeskolereformen giver mulighed for at tilbyde eleverne mere svømmeundervisning, da den længere skoledag åbner op for at prioritere timer til fx svømmeundervisning. Hermed bidrages der til ambitionen om en mere aktiv skoledag for alle børn (Dalsgaard mfl., 2015).

PARTNERSKABER OM SVØMNING I PRAKSIS

Partnerskaber om svømning, som er afprøvet i ASLAS, byder på forskellige modeller vedrørende organisering

af samarbejdet mellem svømmeklub og skole (jf. tekstboks 5).

Undervisere involveret i *Partnerskaber om svømning* har primært målrettet undervisningen mod udvikling af de fire grundfærdigheder koblet til arbejdet med stilarter. Blandt de observerede partnerskaber har flertallet først og fremmest taget afsæt i *Fælles mål for idræt* (Undervisningsministeriet, 2014) og fokuseret på, at eleverne bliver i stand til at sikre sig selv i vand, og ikke kun at 'opnå kendskab til metoder'. For alle undervisere er det afgørende, at eleverne opnår vandtilvænnning i løbet af svømmeforløbet. En underviser beskriver det således:

"I nogle klasser har jeg fokuseret meget på, at eleverne lærer at komme under vandet og blive trygge i vandet, fordi der er mange, der har været utrygge. I andre klasser hvor niveauet generelt har været højere, har jeg primært haft fokus på teknik og forskellige stilarter."

ORGANISERINGSMODELLER FOR PARTNERSKABER OM SVØMNING

MODEL 1

Undervisningen varetages af instruktører fra den lokale svømmeklub. Skolens medarbejdere har det pædagogiske ansvar i forbindelse med transport og omklædning, men deltager ikke i selve svømmeundervisningen.

MODEL 2

Undervisningen varetages i samarbejde mellem svømmeklubbens instruktører og skolens undervisere i svømning. Instruktørerne er ansvarlige for mål og indhold i undervisningen. Skolens medarbejdere bidrager med pædagogisk støtte og læringsaktiviteter fx som hjælper i vandet.

MODEL 3

Undervisningen gennemføres i et tæt samarbejde mellem instruktører og skolens undervisere i svømning. Begge grupper er ansvarlige for planlægning af mål og indhold i undervisningen samt gennemførelsen af undervisningen.

Svømmeklubbernes undervisere fremhæver, at der er forskelle i at gennemføre undervisningsforløb i klubregi, hvor svømning betragtes som en fritidsaktivitet, og undervisningsforløb i skolereg, hvor det er obligatorisk at deltage. Det kommer fx til udtryk i elevernes motivation for at deltage i svømmeundervisningen. En underviser beskriver det på denne måde:

"Børnene vælger selv at gå til svømning i svømmeklubben, hvorimod i skoleforløbet er det måske ikke alle, der har motivation for at være med til svømning. Hvis de ikke er motiverede, er de måske heller ikke så åbne for at lære noget."

UNDERVISERNES OPLEVELSER MED PARTNERSKABER OM SVØMNING

I rapporten *Svømning i den danske folkeskole* (Skovgaard mfl., 2012) anføres partnerskaber mellem frivillige og offentlige organisationer som en farbar vej til at kvalificere området yderligere. Det nævnes ligeledes, at der ikke kan spores markante forskelle i elevernes udbytte af undervisningen, når den varetages af henholdsvis svømmeklubbens eller skolens undervisere. Det påpeges, at de to faggrupper kan supplere hinanden på en række områder – fx kan klubundervisernes svømmefaglighed suppleres af lærernes og pædagogernes didaktiske og pædagogiske kompetencer og daglige kendskab til eleverne. De muligheder er også observeret i ASLAS og fremhæves af en underviser på den her måde:

TEKSTBOKS 5: Organiseringsmodeller for *Partnerskaber om svømning*.

"Lærerne har en masse viden og erfaring inden for pædagogikken, og vi kan supplere hinanden rigtig godt, fordi vi instruktører ved meget om børnenes motoriske udvikling – særligt i forhold til, hvad der er realistisk at lære i svømning når man går i 3. eller 4. klasse."

For de lærere, der følger eller hjælper børnene til svømning, giver partnerskabet med en svømmeklub også andre muligheder, end hvis lærerne/pædagogerne stod alene med opgaven. En lærer fortæller:

"Generelt er det bare dejligt at kunne trække på ressourcer og kompetencer udefra til undervisning - det burde man gøre meget mere."

og vedkommende fortsætter:

"Jeg sidder som regel på kanten [når klubunderviseren er på] og har det store overblik...Det er...muligt for mig at observere, hvilket jeg jo ikke har mulighed for ellers. Vores pædagog er i vandet og støtter op omkring børnene og de instrukser instruktøren giver."

ELEVERNES OPLEVELSER AF PARTNERSKABER OM SVØMNING

Interviewede elever, der har været med til svømning via *Partnerskaber om svømning*, synes undervisningen er lærerig og motiverende. De fremhæver klubunderviserne som tydelige i deres instruktioner. En elev fortæller:

"Det har været rigtig dejligt at lære dem at kende...De siger...præcist, hvad vi skal lave." (elev, 3. klasse)

Eleverne er indstillet på, at undervisningen varetages af klubundervisere og ikke af deres egne lærere, og kan sætte ord på forskellen. I et elevinterview bliver der markeret, at:

"[Klubunderviserne] fokuserer mere på svømning end på skolen, og der er ikke lektier." (elev, 3. klasse)

Nogle af de interviewede elever oplever, at der er en del fokus på decideret svømning, og udtrykker derfor ønsker om flere legeaktiviteter. En elev fortæller således:

FORVENTNINGSAFSTEMNING OG ROLLEAFKLARING MELLEM SVØMMEKLUBBENS OG SKOLENS LEDELSE SAMT UNDERISERTAMS	PARTNERSKABETS VARICHED	KOORDINERING OG KOMMUNIKATION MELLEM PARTNERNE
<ul style="list-style-type: none"> • Hvem har det faglige ansvar for undervisningen? • Hvilke mål opstilles for svømmeundervisningen? • Hvem er pædagogisk ansvarlig ved omklædning og i undervisning? • Hvem har det overordnede livreddnings- og sikkerhedsansvar? • Udliciteres hele opgaven til svømmeklubben, eller indgås der samarbejde om svømmeundervisningen, hvor begge parter bidrager? • Hvordan og hvornår evalueres samarbejdet? • Hvordan håndteres økonomiske forhold? 	<ul style="list-style-type: none"> • Hvor lang skal samarbejdsperioden være? • Er der tale om en prøveperiode? • Er der tale om et ad-hocbaseret samarbejde, som kun vedrører enkelte uger af skoleåret eller indebærer samarbejdet et mere fast, gensidigt forpligtende samarbejde? 	<ul style="list-style-type: none"> • Hvor mange og hvornår afholdes der møder mellem parterne? • Hvordan oplyses der om vikardækning og afløsninger? • Hvem er ansvarlig for koordinering af undervisning? • Hvem står for kommunikationen mellem parterne?

TEKSTBOKS 6: Spørgsmål til afklaring før *Partnerskaber om svømning* etableres.

"Jeg synes vi har svømmet meget. Men nogle gange sagde [underviserne], at vi skulle lave noget andet. Så leder vi efter ringe eller står på hænder. Det kunne der godt komme noget mere af." (elev, 3. klasse)

De interviewede elever giver udtryk for, at det er sjovt og spændende at have svømning. Samtidig er det for nogle af dem en udfordring, at undervisningen til tider opleves at have fokus på konkurrenceelementer, som fx at nå først ind til kanten.

Elevernes udsagn sætter fokus på, at solid forventningsafstemning mellem skoler og foreninger i forhold til undervisningens indhold og metoder er vigtig. Her kan parterne med fordel udvikle på, hvordan der benyttes varierede undervisningsmetoder og lægges fokus på eksperiment og leg. På den vis styrkes mulighederne for undervisningsdifferentiering og elevmotivation for læring.

PARTNERSKABER OM SVØMNING MELLEM SVØMMEKLUBBER OG SKOLER – FÆLLES AFKLARING SOM FORBEREDELSE TIL UNDERVISNINGSFORLØB

Før partnerskaber mellem svømmeklubber og skoler igangsættes, er der en række spørgsmål, som bør afklares for at sikre et optimalt samarbejde og kvalificeret svømmeundervisning. For det første må skole- og klubledelse sikre sig, at der rådes over undervisere med de rette kompetencer og faglige erfaringer til at fore-

stå svømmeundervisning i skolen⁹. For det andet bør der skabes tydelighed omkring, hvilke arbejdsopgaver de forskellige faggrupper forventes at bidrage til, sådan at undervisernes samlede kompetencer udnyttes bedst muligt.

I tekstboks 6 opstilles en række spørgsmål som kan medvirke til at skærpe fokus på forhold, der er vigtige at afklare før etablering af et mere formaliseret samarbejde mellem klub og skole om svømmeundervisning. Efter afklaring af den type overordnede forhold, kan den nærmere undervisningsramme (involverede klassetrin, transport, antal lektioner m.m.) fastlægges og planlægningen af de faktiske forløb gå i gang.

LÆS MERE OM

Udvikling og erfaringer med *Partnerskaber om svømning* i delrapporten:

Nye veje til svømmeundervisning i skolen

Alle skal lære at svømme – Partnerskaber om svømning.

The background image shows two young children in a swimming pool. They are holding up a large, inflatable ring that is purple with red and white patterns. The child on the left is wearing a blue swim cap and goggles, while the child on the right is wearing yellow goggles. The water is clear and blue, and the scene is brightly lit.

OPSAMLING PARTNERSKABER OM SVØMNING

Partnerskaber om svømning er et godt eksempel på en Åben Skole aktivitet.

Svømmeklubber der indgår i partnerskaber om svømning skal råde over en tilstrækkelig mængde kvalificerede undervisere samt et velfungerende administrativt system for at kunne håndtere den fulde opgave med skolesvømning.

Skoler og klubber kan i fællesskab optimere indholdet i skolesvømningen - både for begyndere og øvede elever.

Klar og samtidig smidig opgave- og ansvarsfordeling mellem skolens personale og svømmeklubbens undervisere er afgørende for undervisningsforløb af god kvalitet. Det gælder om at udnytte synergier mellem parternes særlige styrker.

Skoler og svømmeklubber skal indstille sig på, at det tager tid at etablere virkningsfulde partnerskaber, der bygger på gensidig tillid parterne imellem samt en tilstrækkelig grad af indbyrdes kommunikation.

FIGUR 9. Opsamling på forløb med *Partnerskaber om svømning*.

SVØMMEDUELIGHED

På de næste sider sættes der lys på udviklingen i svømmeduelighed blandt de elever, der har været med i ASLAS.

Vurderingen af svømmeduelighed tager udgangspunkt i den nordiske definition herpå, der i sin korte version lyder: At kunne svømme 200 meter uden brug af hjælpemidler.

DELTAGERNE

1950 elever fra 0.-6. klasse har taget del i ASLAS, hvoraf 1663 har haft mulighed for at gennemføre en start- og/eller sluttest vedrørende svømmeduelighed i svømmehal (jf. Projektets metoder og figur 10). 227 elever deltog i forløb med svømmeundervisning i åbent vand. Det har vist sig vanskeligt at gennemføre den valgte svømmeduelighedstest i åbent vand. Testen er typisk gennemført på lav vanddybde, hvilket har bevirket, at en stor del af eleverne har gået på bunden i stedet for at svømme. Potentielt svømmeduelige elever kan derfor blive kategoriseret som ikke-svømmeduelige. Derudover er det vanskeligt at måle distancen præcist i åbent vand, hvorfor der vil forekomme mærkbare usikkerheder vedrørende svømmedistance. Endelig er der åbenlyst stor forskel på at svømme i åbent vand og i en svømmehal grundet anderledes udfordringer med strøm, sigtbarhed, orienteringsmuligheder o. lign. På baggrund af udfordringerne med tilstrækkelig præcis

vurdering af svømmeduelighed i åbent vand, udelades data herfra i analyserne vedrørende svømmeduelighed. I skoleåret 2016/17 blev det besluttet at afprøve en svømmetest for de mindste klassetrin – med afsæt i de fire grundlæggende færdigheder: Elementskift, vejtrækning, balance og fremdrift/bevægelse. En gruppe på 60 elever fra 0. klasse har derfor hverken før eller efter gennemført den i øvrigt anvendte svømmeduelighedstest (jf. figur 10). Der kan læses videre om de nævnte punkter i rapporten *"Nye veje til svømmeundervisning i skolen: Alle skal lære at svømme - Svømmeduelighed og elevernes oplevelse af læring"*.

1362 elever (svarende til 82% af de i alt 1663 elever) deltog ved forløbsstart i svømmeduelighedstest i svømmehal. Ved afslutning af forløbet gennemførte 1245 elever samme test (svarende til 75% af de i alt 1663 elever). 1034 elever har gennemført test af svømmeduelighed ved både start og slut, svarende til 62 % af de elever, der har deltaget i forløb i svømmehal (jf. figur 10). At elever ikke har gennemført enten start- eller sluttest skyldes forhold som fx sygdom, skader, skoleskift, eller ferie.

Svømmeforløbene har strakt sig over et varierende antal lektioner (jf. tabel 2) og uger (jf. tabel 3). Den tid eleverne har haft i vandet pr. lektion har også varieret (jf. tabel 4). Fx har omkring halvdelen af eleverne taget del i svømmeforløb med mere end 30 lektioner, mens to ud af ti har deltaget i forløb med 8-15 lektioner. Godt

FIGUR 10. Antal svømmetestede elever ¹⁰.

	I alt	0. klasse	1. klasse	2. klasse	3. klasse	4. klasse	5. klasse	6. klasse
Antal elever	1663	129	189	121	367	438	379	40

TABEL 1. Antal elever, der har mulighed for at gennemføre start- og/eller sluttest af svømmeduelighed, fordelt på klassetrin.

	8-15 lektioner	16-30 lektioner	31-40 lektioner
Antal elever	341	540	782

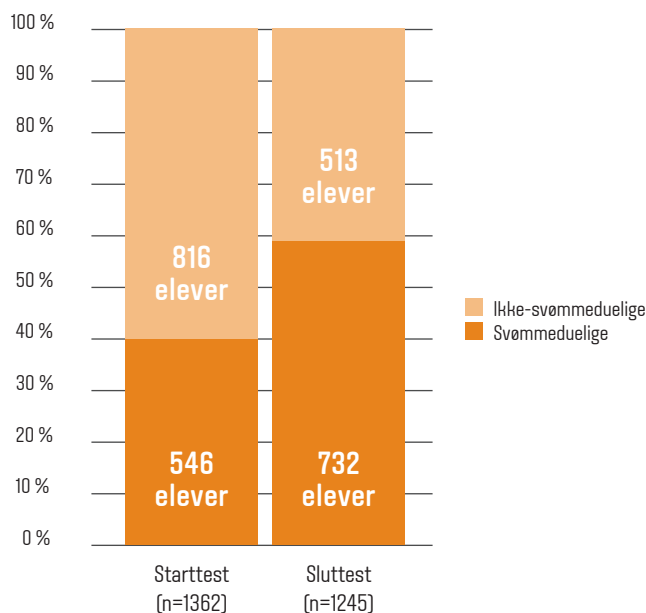
TABEL 2. Antal elever i forhold til antal lektioner.

	1-15 Undervisnings- uger	16-30 Undervisnings- uger	31-40 Undervisnings- uger
Antal elever	387	586	690

TABEL 3. Antal elever i forhold til antal undervisningsuger.

	20-30 minutter	31-45 minutter	46-90 minutter
Antal elever	700	493	470

TABEL 4. Antal elever i forhold til antal minutter i vandet pr. lektion.

FIGUR 11. Fordeling af svømmeduelige og ikke-svømmeduelige elever ved start- og slutttest. n=antal elever.

fire ud af ti elever har været med i forløb, der strakte sig over mere end 30 uger, mens godt en fjerdedel har været i vandet mere end 45 minutter pr. lektion.

RESULTATER FOR SVØMMEDELIGHED

Af de 1362 elever, der deltog i starttest af svømmeduelighed kunne fire ud af ti svømme, mens det samme gjaldt for knap seks ud af ti af de 1245 elever, som tog del i den afsluttende test (jf. figur 11).

Den større andel af svømmeduelige elever ved slutttest kan rimeligvis, men dog ikke udelukkende, tilskrives deltagelse i svømmeforløbet. Den større andel svømmeduelige ved den afsluttende testrunde skyldes også, at elevgruppen ved start- og slutttest ikke er helt den samme. Således kan der have været elever, der kun har taget del i slutttesten, som faktisk var svømmeduelige allerede ved forløbets start. At elever ikke har gennemført enten start- eller slutttest, kan som nævnt ovenfor skyldes forhold som fx sygdom, skader, skoleskift eller ferie.

I de følgende afsnit ses der nærmere på faktorer, der betyder noget for, om eleverne udvikler svømmeduelighed.

De nye svømmeduelige

Som nævnt har 1034 elever deltaget i både start- og slutttest. Af dem udvikler 240 sig fra at være ikke-svømmeduelige til at blive svømmeduelige (jf. tabel 5). Det vil sige, at eleverne ved starttesten svømmede kortere end 200 meter, brugte hjælpemidler og/eller gik på bunden. Ved slutttesten svømmede de samme elever længere end 200 meter (i gennemsnit 335 meter) og de brugte ikke hjælpemidler eller gik på bunden. Denne gruppe elever betegnes som nye svømmeduelige. Der er ingen forskel mellem drenge og piger i andelen af nye svømmeduelige.

Elevernes deltagelse i svømmeforløbene resulterer i flere nye svømmeduelige på alle klassetrin (jf. tabel 5). Andelen af nye svømmeduelige varierer mellem klassetrin. Der registreres en stigning i andelen

	Samlet antal elever	0. klasse	1. klasse	2. klasse	3. klasse	4. klasse	5. klasse	6. klasse
Svømmeduelighedstestet både start- og sluttest (n)	1034	89	88	97	213	315	205	27
Ikke-svømmeduelige ved starttest (n)	636	88	78	67	115	177	107	4
Ikke-svømmeduelige ved sluttest (n)	396	82	59	48	64	104	38	1
Nye Svømmeduelige (n/%*)	240 / 38%	6 / 7%	19 / 24%	19 / 28%	51 / 44%	73 / 41%	69 / 64%	3 / 75%

*Angivet som procentdel af elever, der var ikke-svømmeduelige ved starttest.

TABEL 5. Antal elever, der har deltaget i både start- og sluttest af svømmeduelighed; ikke-svømmeduelige elever fordelt på klassetrin ved start- og sluttest; samt nye svømmeduelige elever ved sluttest fordelt på klassetrin.

af nye svømmeduelige fra 1. klassetrin med en ekstra markant forøgelse fra 3. klassetrin. I den mindre gruppe af deltagende 6. klasseelever er der blot fire elever, som ikke er svømmeduelige ved starttesten. Heraf bliver de tre elever svømmeduelige efter svømmeforløbet, hvilket forklarer det høje procenttal på 6. klassetrin i tabel 5. Resultaterne viser, at børn kan lære at svømme allerede fra de tidlige klassetrin. Dog skiller resultaterne for 0. klasseelever sig noget ud fra de øvrige, hvilket skyldes, at kun en mindre del af de alleryngste elever fuldt ud kunne gennemføre den anvendte svømmetest (der kan læses mere om det sidste punkt i afsnittet *Alle skal lære at svømme - Grundspørgsmål og kernebudskaber, Kan skolesvømmeundervisning gennemføres med relevante resultater på mindre klassetrin?*).

Som nævnt ovenfor er langt de fleste (85%) 6. klasseelever svømmeduelige ved forløbets start. Af de få elever, som ikke kan svømme ved start, er næsten alle efterfølgende i stand hertil. Efter et svømmeforløb er størstedelen (81%) af eleverne på 5. klassetrin svømmeduelige. På 3.-4. klassetrin kan ca. syv ud af ti elever svømme ved forløbets afslutning og det samme gør sig gældende for 3-5 ud af ti elever på 1.-2. klasse-

trin. Som nævnt skiller resultaterne for 0. klasseelever sig ud fra de øvrige.

En række faktorer kan indvirke på, om en elev udvikler sig fra ikke-svømmeduelig til svømmeduelig. Det kunne eksempelvis være elevernes tidligere erfaring med egentlig svømning, hvilket klassetrin de går på eller antal lektioner i et svømmeforløb. Den type forhold kan der med fordel tages højde for, når det undersøges, hvad der betyder noget for udvikling af svømmeduelighed hos børn og unge. I det følgende præsenteres resultater fra regressionsanalyser, der ser nærmere på, hvilken betydning køn, klassetrin, tidligere svømmeerfaring, antal lektioner i de enkelte svømmeforløb og vandtid pr. lektion har for, om eleverne i løbet af skolesvømmingsforløbet udvikler sig fra at være ikke-svømmeduelige til at blive svømmeduelige. Analyserne tager udgangspunkt i de undervisningsforløb fra skoleåret 2016/17, hvor der er indsamlet oplysninger om elevers forudgående erfaringer med svømning (jf. *Projektets metoder*). Der indgår godt 200 elever i de endelige analyser.

Alder

Resultaterne viser, at de ældre elever i højere grad end de yngre udvikler sig fra at være ikke-svømmeduelige til at blive svømmeduelige. Alder er således en betydende faktor for, om eleverne bliver svømmeduelige. Resultaterne illustrerer dog også, at det er muligt at lære at svømme på de mindste klassetrin.

Tidligere erfaringer med svømmeundervisning

Erfaring med svømmeundervisning (og dermed en grad af vandtilvænning) i enten skole eller klub ser ud til at være en vigtig faktor i forhold til, om eleverne bliver svømmeduelige. Elever, der tidligere har modtaget svømmeundervisning, bliver i højere grad svømmeduelige sammenlignet med de elever, som ikke tidligere har gået til svømning.

Antal lektioner og tid i vandet

Antallet af lektioner har betydning for i hvilken grad eleverne bliver svømmeduelige. Grundlæggende er det sådan, at et stigende antal lektioner medfører et stigende antal nye svømmeduelige elever. Dog ser det ud til, at der er størst virkning af den første andel af svømmelektioner. Når eleverne når ca. 40 lektioners svømmeundervisning, tyder analyserne på, at der ikke er meget mere at hente ved at give eleverne flere lektioner.

Resultaterne for tid i vandet pr. lektion er ikke så markante. Der er dog svage indikationer på, at for kort tid og/eller relativt lang tid i vandet kan påvirke elevernes svømmeduelighed negativt. Variationen på svømmelektionernes længde strækker sig fra 20-90 minutter (jf. tabel 4).

SVØMMEDELIGHED - AFRUNDING

Resultaterne vedrørende betydningen af henholdsvis alder, tidligere svømmeerfaring og undervisningsforløbenes længde (herunder tid i vandet pr. lektion) i forhold til svømmeduelighed skal tolkes med forsigtighed.

For det første har de forskellige forløb budt på varierende metodiske tilgange, ligesom de kvalitative data, fx interviews og observationer, viser forskelle i undervisernes didaktiske fokus og erfaring med skolesvømning. Den kvantitative undersøgelse siger ikke direkte noget om underviserens betydning for og rolle i udviklingen af elevernes svømmeduelighed. Kvaliteten og virkningen af svømmeundervisningen har dog givetvis en del at gøre med underviserens personlige og faglige kompetencer. Det kan derfor anbefales at inddrage underviserdimensionen endnu mere i fremtidige undersøgelser.

For det andet har det vist sig, at det er særskilt vigtigt at tage højde for børn og unges tidligere erfaring med svømning. Som nævnt bygger analyserne vedrørende betydningen af henholdsvis alder, tidligere svømmeerfaring, undervisningsforløbenes længde og vandtid pr. lektion derfor på de forløb fra skoleåret 2016/17, hvor der er indsamlet oplysninger om elevers forudgående erfaringer med svømning. Godt 200 elever indgår i de endelige analyser. Selv på dette mere begrænsede materiale viser der sig altså en række synlige tendenser – fx at antal lektioner og tidligere svømmeerfaringer spiller ind på, om eleverne bliver svømmeduelige. Resultaterne kan betragtes som indikationer på faktorer, der synes at indvirke på i hvilket omfang elever kan flytte sig fra gruppen af ikke-svømmeduelige til gruppen af svømmeduelige.

	n	0. klasse	1. klasse	2. klasse	3. klasse	4.klasse	5. klasse	6. klasse
Antal elever ved starttest	519	4	24	44	117	188	116	26
Distance ved starttest		146 m	235 m	284 m	322 m	354 m	379 m	381 m
Antal elever ved sluttest	623	13	29	47	144	203	163	24
Distance ved sluttest		250 m	310 m	370 m*	375 m*	410 m*	423 m*	429 m*

*= Elevgruppen ved sluttest svømmer signifikant længere end elevgruppen ved starttest (signifikansniveau 0.05 (jf. fodnote 1)).

TABEL 6. Antal elever og den svømmede distance ved start- og sluttest, fordelt på klassetrin. n=antal elever. m=meter. Tabellen inkluderer de elever, der enten ved start- og/eller sluttest svømmede uden hjælpemidler m.v.

SVØMMEDISTANCE

Ved start- og sluttest blev eleverne bedt om at svømme så langt de kunne indenfor en tidsramme på 15 minutter. Eleverne fik noteret den tilbagelagte distance. Det blev ligeledes noteret, om eleverne i løbet af testen gik på bunden eller benyttede sig af hjælpemidler (jf. Projektets metoder). Resultaterne vedrørende svømmet distance (jf. tabel 6) drejer sig alene om den elevgruppe, der ved start og/eller slut gennemførte testen uden hjælpemidler og uden at gå på bunden, uafhængigt af, om de tilbagelagde mere eller mindre end de 200 meter, der indgår i den nordiske definition på at kunne svømme. Nogle af de i øvrigt svømmeduelige elever indgår derfor ikke i den angivne gruppe, fordi de mod slutningen af start- eller sluttest fx gjorde brug af hjælpemidler. En gruppe af i øvrigt ikke-svømmeduelige elever er modsatvis indbefattet af tabel 6, fordi de i løbet af testen formåede at svømme en kortere distance uden hjælpemidler m.v.

Gennemsnitsdistancer fordelt på klassetrin ses i tabel 6. I forbindelse med vurdering af forskelle mellem svømmet distance ved start- og sluttest, skal der mindes om, at elevgrupperne ved de to testomgange ikke er helt den samme. En interessant observation er, at flere af eleverne på 0. klassetrin er i stand til at svømme en distance uden brug af hjælpemidler m.v. i for-

bindelse med sluttesten. Det kan tages som en indikation på, at der for en gruppe af de mindste elever sker en udvikling henimod svømmeduelighed, måske fordi eleverne simpelthen bliver mere trygge ved og vant til at bevæge sig gennem vand. Gruppen af 0. klasseelever svømmer længere ved sluttest end ved starttest. Forskellen er dog ikke signifikant.

ELEVERNES OPLEVELSE AF LÆRING

Det har været tilstræbt at få et indblik i, hvordan eleverne selv oplever og vurderer deres læring i svømmeundervisningen. Til det formål er der anvendt et evalueringsskema bestående af fire skalerede spørgsmål, der søger at afdække elevernes vurdering af: I hvilken grad de lærer noget (faglig dimension); om de føler sig godt tilpas i undervisningen (social dimension); hvorvidt den måde, der undervises på passer godt til dem (metode dimension); samt deres egne forventninger til undervisningen (forventningsdimension). Instrumentet udgør en modificeret version af den såkaldte Learning Rating Scale (Nissen, 2011; Nissen, Lemire og Andersen, 2014). I denne rapport anvendes betegnelsen *Elevernes oplevelse af læring*. Eleverne har udfyldt spørgeskemaet én gang i forbindelse med undervisningsforløbet afslutning, hvor de for hvert af de fire spørgsmål har markeret deres vurdering på en analog skala fra 0-10. Jo mere positiv vurdering, jo højere talværdi (jf. Projektets metoder).

Tabellerne vedrørende *Elevernes oplevelse af læring* er opdelt, så de præsenterer resultater for henholdsvis svømmeduelige, ikke-svømmeduelige og nye svømmeduelige elever, der 1) har gennemført svømmetest ved både start og slut, 2) har svaret på spørgsmålene vedrørende *Elevernes oplevelse af læring*, samt 3) har deltaget i svømmeforløb i bassin – i alt 961 elever. Resultater

vedrørende oplevelse af læring hos elever, der har deltaget i *Åbent Vand* forløb indgår ikke i denne rapport, men er i stedet medtaget i delrapporten *"Nye veje til svømmeundervisning i skolen. Alle skal lære at svømme - Svømmeduelighed og elevernes oplevelse af læring"*.

OPLEVELSE AF LÆRING HOS SVØMMEDELIGE ELEVER

De svømmeduelige elever er den gruppe, som levede op til den nordiske definition på svømmeduelighed ved både start- og sluttest (372 elever). Tabel 7 viser gennemsnitsværdierne for *Elevernes oplevelse af læring* for svømmeduelige elever samt gennemsnitsværdier fordelt på køn.

Svømmeduelige elever oplever et relativt højt udbytte af undervisningen. Således vurderer langt de fleste, at de lærer noget (den faglige dimension); de har det godt når de er til svømning (den sociale dimension), de synes måden der bliver undervist på passer godt til dem (metode dimensionen) og de udtrykker generelt høje forventninger til svømmeundervisningen (forventningsdimensionen). Specielt på den sociale dimension scorer eleverne ganske højt (8.8). De oplever således at have det godt, når de er til svømning. Men også på metode dimensionen scorer gruppen af svømmeduelige elever i den høje ende. Der er ingen signifikant forskel på de svømmeduelige elevers score på tværs af køn.

	Faglig dimension	Social dimension	Metode dimension	Forventningsdimension
Alle (n=372)	7.3	8.8	8.2	7.5
Piger (n=166)	7.4	8.8	8.3	7.7
Drenge (n=206)	7.3	8.8	8.2	7.4

TABEL 7. Gennemsnitsværdier for *Elevernes oplevelse af læring* for svømmeduelige elever, opgjort samlet og fordelt på køn. n=antal svømmeduelige elever, der har gennemført svømmetest ved både start og slut, svaret på spørgsmålene vedrørende *Elevernes oplevelse af læring* samt har deltaget i svømmeforløb i bassin.

	Faglig dimension	Social dimension	Metode dimension	Forventningsdimension
Alle (n=373)	8.1	8.4	8.2	8.0*
Piger (n=180)	8.0	8.2	8.2	8.2
Drenge (n=193)	8.2	8.5	8.2	7.7

*=signifikant forskel mellem piger og drenge

TABEL 8. Gennemsnitsværdier for *Elevernes oplevelse af læring* for ikke-svømmeduelige elever, opgjort samlet og fordelt på køn. n=antal ikke-svømmeduelige elever, der har gennemført svømmetest ved både start og slut, svaret på spørgsmålene vedrørende *Elevernes oplevelse af læring* samt har deltaget i svømmeforløb i bassin.

OPLEVELSE AF LÆRING HOS IKKE-SVØMMEDUELIGE ELEVER

Den gruppe af elever (373 elever), som hverken var svømmeduelige ved starten eller afslutningen af forløbet, betegnes som ikke-svømmeduelige elever. Tabel 8 viser gennemsnitsværdier for *Elevernes oplevelse af læring* for gruppen af ikke-svømmeduelige elever, og elevernes gennemsnitlige score fordelt på køn.

De ikke-svømmeduelige elever scorer generelt højt på skalaen for de fire dimensioner. Sammenlignet med de svømmeduelige elever, scorer de ikke-svømmeduelige elever lavere på den sociale dimension. Forskellen er relativ lille, og kan måske forklares ved, at denne elevgruppe ikke i samme omfang som de svømmeduelige oplever tryk i vandet. Blandt de ikke-svømmeduelige ses signifikant forskel mellem drenge og piger på forventningsdimensionen. Piger har således højere forventninger til svømmeundervisningen end drengene. I de øvrige dimensioner er der ikke forskel på *Elevernes oplevelse af læring* mellem piger og drenge.

OPLEVELSE AF LÆRING HOS NYE SVØMMEDUELIGE ELEVER

Gruppen af nye svømmeduelige elever (216 elever) består af de elever, der i projektperioden udvikler sig fra at være ikke-svømmeduelige til at være svømmeduelige, og som har svaret på spørgsmålene vedrørende *Elevernes oplevelse af læring* samt taget del i svømmeforløb i bassin. Tabel 9 viser gennemsnitsværdierne for *Elevernes oplevelse af læring* for gruppen af nye svømmeduelige elever, og elevernes gennemsnitlige score fordelt på køn.

Som det fremgår af tabel 9 scorer nye svømmeduelige elever generelt i den høje ende på alle fire dimensioner. Der er signifikant forskel på piger og drenge i den sociale dimension, hvilket muligvis indikerer, at drengene i denne gruppe i endnu højere grad end pigerne oplever at have det godt til svømning. Begge køn scorer dog højt på denne dimension. Ved sammenligning af resultaterne mellem de nye svømmeduelige og de svømmeduelige, scorer de nye svømmeduelige signifikant højere i den faglige dimension. Det kan eventuelt tilskrives, at de nye svømmeduelige i højere grad

	Faglig dimension	Social dimension	Metode dimension	Forventningsdimension
Alle (n=216)	8.0	8.6*	8.4	8.1
Piger (n=114)	8.1	8.3	8.4	7.8
Drenge (n=102)	8.0	8.9	8.3	8.4

*= signifikant forskel mellem piger og drenge

TABEL 9. Gennemsnitsværdier for *Elevernes oplevelse af læring* for nye svømmeduelige elever, opgjort samlet og fordelt på køn. n=antal nye svømmeduelige elever, der har gennemført svømmetest ved både start og slut, svaret på spørgsmålene vedrørende *Elevernes oplevelse af læring* samt har deltaget i svømmeforløb i bassin.

oplever, at de er i gang med at lære noget (nyt). Der er ingen forskel i resultaterne mellem de nye svømmeduelige og de ikke-svømmeduelige.

AFRUNDING – ELEVERNES OPLEVELSE AF LÆRING

Det mest bemærkelsesværdige ved de tre gruppers score på *Elevernes oplevelse af læring* er måske den relativt store overensstemmelse. Forskellene er ikke markante og i øvrigt ret parallelle til en mindre undersøgelse af skolesvømning fra 2012, som anvendte nogenlunde samme evalueringsinstrument (Skovgaard m.fl. 2012).

For alle de fire dimensioner gælder det, at langt størstedelen af eleverne anfører en høj score. En noget mindre andel angiver en score i den lavere ende.

Det er værd at gentage, at måling af *Elevernes oplevelse af læring* kun er gennemført én gang. Det er givet, at elevernes svar på enten et eller flere af de fire spørgsmål kan variere fra gang til gang. Grunden til det behøver ikke at være den konkrete undervisning,

men kan meget vel skyldes andre forhold i skolen, der påvirker elevernes oplevelse af svømmeundervisning og læring i den ene eller anden retning. Resultaterne vedrørende *Elevernes oplevelse af læring* skal nødvendigvis vurderes på den baggrund. I og med der i alle de nævnte grupper indgår adskillige hundrede elever, vurderes resultaterne dog til at udgøre et solidt oversigtsbillede af *Elevernes oplevelse af læring* i svømmeundervisningen. Samtidig skal det nævnes, at en del elever var usikre på, hvordan de fire udsagn præcist skulle forstås. Fx var spørgsmålene om undervisningsmetoder og forventninger til svømmeundervisningen ikke så ligetil for alle elevgrupper. Især de yngste elever havde vanskeligheder i så henseende. I de fleste grupper er elevernes scorer for i hvilken grad de lærer noget (faglig dimension) lavere end for de tre øvrige dimensioner. Det kan muligvis skyldes, at eleverne kun i nogen grad opfatter deres svømmeforløb som egentlig undervisning. I stedet forholder de sig måske mere til skolesvømning som et spændende og sjovt afbræk i skolens almindelige undervisning. Om det faktisk forholder sig som antydtes vides ikke præcist. Såvel undersøgelsens kvalitative og kvantitative fund godtgør dog, at eleverne i høj grad understreger skolesvømmningens sociale dimensioner, og at skolesvømning er noget de ser frem til. Det er ikke noget dårligt udgangspunkt for læring.

LÆS MERE OM

Svømmeduelighed og elevernes oplevelse af læring i delrapporten:

Nye veje til svømmeundervisning i skolen

Alle skal lære at svømme - Svømmeduelighed og elevernes oplevelse af læring

Mange undervisere fremhæver, at de motiveres ved at give eleverne vandglæde og tryghed, når de skal i svømmehallen eller til stranden.

TEMAER PÅ TVÆRS

Igennem ASLAS projektets datamængder og delanalyser er der bestemte temaer, som på forskellig vis går igen. På de næste sider sættes der fokus på fire af de mest markante nemlig:

- Idrætsfagets fælles mål som styringsværktøj for skolesvømning
- Trivsel og glæde: Undervisers og elevers oplevelse af svømmeundervisningen
- Temaer i svømmeundervisningen: Vandtilvænning, grundfærdigheder, selv- og livredning
- Svømmehallen og åbent vand som klasserum.

FÆLLES MÅL SOM STYRINGSVÆRKTØJ FOR SKOLESVØMNING

Svømning i grundskolen hører under *Fælles mål* for idrætsfaget. *Vandaktiviteter* er en del af kompetenceområdet ”*Alsided idrætsudøvelse*” for 3.-5. klassetrin.

Helt overordnet er målsætningerne for folkeskoleelevernes læring inddelt i henholdsvis kompetencemål og videns- og færdighedsområder. *Vandaktiviteter* er et af de temaområder, som eleverne skal beskæftige sig med frem til udgangen af 5. klassetrin. Videns- og færdighedsområder blev 1. december 2017 gjort vejledende. Det betyder, at kun kompetencemålene er bindende i relation til undervisningens indhold.

Fra ministerielt hold er anbefalingen, at videns- og færdigheds mål bruges for at sikre systematik mellem det eleverne skal kunne og undervisningens indhold (uvm.dk).

Fælles mål og den tilkoblede *Læseplan* for idrætsfaget danner et retningsgivende grundlag for undervisningen. Både for hele fagområdet, og for enkeltaktiviteter som *Vandaktiviteter*, gælder det dog, at den enkelte skole og underviser har vide rammer for at planlægge selvstændigt og fleksibelt. Det åbner op for, at selvom målene for vand- og svømmeaktiviteter primært er henlagt til 3.-5. klasse, kan der udmærket gennemføres svømmeundervisning på tidligere klassetrin, fx som en del af *Kropsbasis*. For de yngste elevgrupper handler det bl.a. om balance, ubalance og kropsspænding. Erfaringerne fra ASLAS er, at det er praktisk muligt at gennemføre udbytterig svømmeundervisning med indskolingselever. Vandtilvænning og arbejde med grundfærdigheder i en tidlig alder er vigtigt og fungerer som en solid basis for senere forløb med fokus på svømmeduelighed og selvredning/livredning.

Principperne og perspektiverne i *Fælles mål* er også et godt rammeværktøj for svømmeforløb efter *Partnerskabsmodellen*. Her kan skoler og foreninger anvende den fælles ramme med kompetencemål og færdigheds- og vidensmål i konkrete dialoger om formål og ambitioner med bestemte forløb. Hvordan de specifikke mål og ambitioner i sidste ende lyder, vil afhænge af fx elevernes indgangsniveau og de involverede underviseres erfaringer og kompetencer. Via gensidig forpligtigelse, løbende dialog samt en kombination af ressourcer og kompetencer, har kommune, skoler og foreninger mulighed for at udvikle svømmeundervisning, der

VANDAKTIVITETER

Eleverne skal opnå kendskab til metoder til at sikre sig selv i og på vand. Der er fokus på ansvarlig adfærd i og på vand, fx brug af redningsvest ved sejlsads. Der arbejdes med elevernes ansvarlighed, og at eleverne skal lære at handle i overensstemmelse med egen formåen i og på vand.

Det er centralt, at undervisningen tager udgangspunkt i elevernes forskellige forudsætninger og kendskab til svømmeteknikker. Der arbejdes generelt med vandtilvænnning og tryghed.

Eleverne skal introduceres til forskellige svømmeteknikker, herunder brystsvømning, rygcrawl, crawl og svømning under vand. Elevernes motoriske udvikling er i centrum. Eleverne skal lære forskellige selvrednings-, bjærgnings- og livredningsteknikker.

Kilde: Citeret fra Læseplan for faget Idræt – emu.dk

KOMPETENCEMÅL	VANDAKTIVITETER (Færdigheds- og vidensmål)	
	Eleven kan anvende grundlæggende, sammensatte bevægelser i idrætspraksis	Eleven kan sikre sig selv i vand
Eleven kan begå sig ansvarligt i og på vand		Eleven har viden om regler for sikker adfærd i og på vand
Eleven kan udføre bjærgnings- og livredningsteknikker		Eleven har viden om bjærgnings- og livredningsteknikker

Kilde: Fælles mål for idræt – emu.dk

dels lever op til Fælles mål og dels levner plads til, at parterne formulerer individuelle mål med initiativet.

Kommuner, skoler og undervisere kan overveje at tænke større dele af fagformålene for faget idræt ind i svømmeområdet og altså ikke kun de færdigheds- og vidensmål, der specifikt omfatter *Vandaktiviteter*, men også mål omkring boldspil, udspring, lege og samarbejde og fysisk træning. Fra ministeriel side kan der med fordel opstilles mere klare mål og et veldefineret indhold for skolesvømning på forskellige klassetrin sådan at involverede ledere og undervisere har en tydelig reference at styre efter. Der bør samtidig stiles efter, at underviserne i højere grad inddrager evaluering som en integreret del af svømmeundervisningen.

TRIVSEL OG GLÆDE: UNDERVISERES OG ELEVERS OPLEVELSE AF SVØMMEUNDERVISNINGEN

Helt generelt tegner ASLAS et billede af skolesvømning som en aktivitet, hvor eleverne trives og oplever glæde. En underviser beskriver det sådan her:

TEKSTBOKS 6.

Fælles Mål for idræt, for temaområdet vandaktiviteter.

"Vi har altid glade børn. Nogle der rigtig gerne vil det her. De er jo altid klar når man står og skal af sted. Og meget lidt fravær synes jeg også de dage, hvor der er svømning...Det er et populært fag. Helt klart."

Elevernes egne forklaringer på deres glæde ved svømmeundervisningen handler om muligheden for at få indflydelse på det, der sker i svømmehallen, at de lærer og mærker fremgang i deres svømmefærdigheder og at de bliver mødt af motiverede undervisere, der ved, hvad de vil.

Mange af de adspurgte undervisere fremhæver, at de motiveres ved at give eleverne vandglæde og trykthed, når de skal i svømmehallen eller til stranden. Det bliver også fremhævet, at præstationsfokus, som fx at kunne svømme en bestemt distance stilrent, ikke fylder ret meget. Sidegevinsterne i undervisningssituationen i svømmehallen eller i åbent vand er ligeledes vigtig for mange undervisere. En af dem sætter ord på det ekstra, som netop svømmeundervisningen giver, fordi kroppen naturligt er integreret i læringen:

"Det er altid gode timer, fordi man oplever eleverne på en anden måde end i de almindelige fagtimer som dansk, engelsk og matematik. Undervisningen bliver mere kreativ, når både lærere og elever er sammen i et kropsligt fag. Bevægelsen skaber andre relationer."

Den type udsagn indikerer, at skolesvømning fungerer som en kærkommen variation i skoledagen. En forskningskortlægning fra 2014 (Rambøll & Århus Universitet Dansk Clearinghouse) peger på, at varieret bevægelse og udeskole kan bidrage til læring og trivsel på måder, der kan være svære at skabe i den øvrige skoledag. Den slags forhold fremhæves også blandt de interviewede undervisere. En af dem, der har været engageret i *Åbent vand* forløb, beskriver det således:

"...[Ved havet] er der nogle af de ting, man normalt ikke kan føre ind i skolen: Komme ud og få noget robusthed, mærke sig selv og sin krop...Det man gerne vil give dem af sansoplevelser i idræt, men som kan være svært at give dem, [det får man ved forløb i åbent vand]".

Svømning - enten indenfor eller udenfor - er noget de fleste elever ser frem til. Eleverne oplever at have medindflydelse på undervisningsindholdet, og underviserne er i vid udstrækning i stand til at skabe et godt mestringsklima ved at fokusere på elevernes oplevelse af vandglæde og tryghed. På den led kan svømmeundervisning bidrage til generel elevtrivsel samt skabe unikke bevægelsesmuligheder og relationer på tværs af elever og mellem undervisere og elever.

TEMAER I SVØMMEUNDERVISNINGEN:

Vandtilvænnning og grundfærdigheder

'Vandtilvænnning' og 'tryghed i vandet' er emner, der ofte dukker op i underviserinterviews foretaget i forbindelse med ASLAS. Når det vurderes, at eleverne er tilstrækkeligt tilvænnede og trygge, arbejdes der typisk videre med mål knyttet til svømmeduelighed, stilarter og/eller livredning/selvredning. En underviser forklarer:

"Vi har planlagt forløbet sådan, at...vi har sat fokus på vandtilvænnning i starten, vi har haft nogle elementer med crawl, nogle elementer med brystsvømning og med dykning...Så på den måde har vi sat forskelligt af, men ikke i en mere fast plan, end at vi har kunnet afvige fra den."

I forløb med *Multisvøm* og *Technosvøm* har fokus været på stilarter, dog med forskellige metodiske greb og værktøjer. De interviewede undervisere peger på, at jo ældre eleverne er, og jo større svømmeerfaring de har, jo mere bringes stilartskomponenter i spil af underviserne og/eller eleverne selv. Det sker i en glidende progression når grundfærdighederne er på plads. Forløbene har dog ikke nødvendigvis haft det traditionelle fokus på teknikoptymering. De overordnede mål har kredset om at tilegne sig grundlæggende færdigheder

med hensyn til at mestre det at være i vand, at kunne agere hensigtsmæssigt i vand i en nødsituation og til at komme effektivt frem mod en kant, en båd eller et flydemiddel. Den vinkling falder godt i tråd med nyere syn på svømning versus vandkompetencer (Stallmann, 2017).

En underviser, der har arbejdet med *Multisvøm* forklarer:

"Vi måtte splitte alle vores regler op, fordi de virker ikke, når det er Multisvøm. Vi må ind og higge på, hvad børnene kan og så tage udgangspunkt i nogle af de ting, de kan, og så må vi bygge videre derfra...Vi ser ikke en stilart for os. Vi ser en person der bevæger sig igennem vand."

Selv- og livredning

Selvredning og det at kunne redde andre, er fokuspunkter for en del undervisere. Færdigheder i og viden om bjærgnings- og livredningsteknikker er også et specificeret emne i *Fælles mål*. Ligeledes er sikker adfærd i og på vand et grundlæggende tema i *Fælles mål*, der optager underviserne bl.a. fordi der sjældent er mange kilometer til kyst, strand, søbred, svømmehal, marina, havnebad eller badeland.

En underviser fortæller om emnet:

"...det er ret vigtigt i forhold til, at vi her ved byen har meget vand rundt omkring. Vi tænker, at det er vigtigt for børnene at lære det der med at, hvad gør vi, hvis man ser nogen, der ligger ude i vandet...Når man skal gebærde sig i vand...skal man bare vide sådan nogle ting, fordi det er ikke...ufarligt."

I nogle tilfælde integreres selvredningselementer, uden eleverne lægger mærke til det. En underviser beskriver den optimale svømmeundervisning sådan:

"Jeg ville skyde mig ind på elevernes faglige kunnen og så møde dem der. Skabe fortrolighed med vand og få bygget faglige kundskaber på, så de får lært de forskellige svømmearter, som det hele handler om, så de kan klare sig og ikke drukner. Få det ind gennem leg og få noget faglighed ind i det."

På flere måder peger temaerne om grundfærdigheder, vandtilvænning samt selv- og livredning ind i aktuelle diskussioner af fx grundlæggende vandkompetencer (Stallmann mfl. 2017). Samme diskussioner synes også at være af betydning i sammensætningen af den skolesvømmeprøve, der nyligt er indført i Norge (jf. *At lære børn at svømme*). Her handler det bl.a. om at kunne bevæge sig fremad på ryggen og maven, samt at dykke, flyde og komme op af vandet. Det er elementer, som harmonerer udmærket med den seneste version af lærebogen *Moderne svømning* (Kleemann mfl., 2018), hvor grundfærdigheder fylder en betydelig del.

SVØMMEHALLEN OG ÅBENT VAND SOM KLASSERUM

Svømmehallen og i nogle tilfælde 'det åbne vand' har i ASLAS udgjort klasserummet. Også i forbindelse med skolesvømning kan der med fordel være opmærksomhed på, hvilken form for klasserumsledelse, der anvendes.

Uanset hvilket klasserum der undervises i, vil generelt tænkt ledelse have en betydning for undervisningens kvalitet. Det gælder også i svømmeundervisningen, hvor en del af klasserumsledelsen går ud på at skabe forståelse for regler i svømmehallen og/eller åbent vand. Det handler også om indarbejdelse af rutiner, lige fra eleverne forlader skolen og begiver sig mod svømmehal eller strand til skift i undervisningen fra en aktivitet til en anden.

I de svømmeundervisningsforløb, der har været en del af ASLAS, ses det gennemgående, at eleverne opdeles ud fra færdigheder og erfaringer med vand. I svømmehallen er opdelingen mest markant ved, at eleverne placeres efter niveau fx på den led, at de svømmeduelige undervises på dybere vand og begyndere på lavere vand. Underviserne tilstræber herved at matche evner og udfordringer, for at sikre en optimal læringssituation. Samtidig er alle undervisere meget bevidste om sikkerheds- og adfærdsregler, hvilket bidrager til at skabe tryk og struktur for eleverne.

Taget under ét opleves de mange undervisere, der har været en del af projektets observationsstudier som engagerede, nærværende og støttende. Undervisningen er generelt velforberedt og organiseret. Det helhedsbillede gør sig gældende, hvad enten undervisergruppen består af pædagoger og/eller lærere fra en given skole, eller om underviserne er tilknyttet svømmeklubber.

KLASSERUMSLEDELSE

Defineres af Erik Nordenbo (2011) som:

"Lærers undervisningshandlinger i relation til organisering og strukturering af undervisningen."

Hos Helle Plauborg og Jytte Vinther Andersen (2010) defineres klasserumsledelse som:

"en kombination af regulering af adfærd, adfærdsledelse, og læringsledelse, den måde, man tilrettelægger læreprocesser for eleverne på."

Ifølge Nordenbo (2011) har særligt to forhold ved underviseren betydning for god klasserumsledelse, nemlig relationen til eleverne og måden, der arbejdes med regler for undervisning. De punkter viser sig også at være på spil i ASLAS-forløbene.

En underviser fortæller:

"Det, der er vigtigst for mig er, at jeg har en relation til [eleverne]. Jeg bruger gerne en hel undervisning på bare at lære dem at kende. For at sikre mig, at der er en respekt overfor hinanden, og at jeg er her for at lære dem at svømme, og de er her for at høre på mig, fordi de så lærer at svømme".

Svømmehallens ordens- og adfærdsregler er ofte en del af undervisningsforløbenes opstartsperiode forklarer en underviser:

"Altså [regler i svømmehallen] startede vi med, som sådan en intro om hvad man må og ikke må. Så ja, det bruger vi også meget tid på, og også bare sikkerhed i det hele taget fx hjertestarter, hvor den er. Og vi har også livredning et par timer."

Det særlige ved den relation, der skal etableres mellem svømmeunderviser og eleverne er, at underviseren kan være et ukendt ansigt, som ikke er fast tilknyttet skolen. Personen kan fx være fra en svømmeklub eller en central skolesvømmningsordning. Alligevel skal eleven føle sig tryk og have tillid til underviseren for overho-

vedet at kunne være en del af undervisningssituationen. Her er støtte fra underviseren til den enkelte elev vigtig. Dette indebærer, at underviseren i hvert fald indimellem er med i vandet og kan vise eller animere eleverne til det, de skal arbejde med, og at underviseren kan give brugbar, individuel feedback til eleverne.

En række centrale organisationer på grundskoleområdet har i 2017 opstillet otte rettigheder¹², som skitserer de rammer for en skole, hvor elever både fagligt og menneskeligt udvikler sig bedst muligt (Børns Vilkår, Danske Skoleelever, Skole og forældre og Danmarks Lærerforening, (2017)). Det handler bl.a. om at sigte mod et elevantal i klasserne, der giver mulighed for god læring samt at sikre differentieret undervisning, vellykket samarbejde mellem skole og hjem, elevinddragelse, gode fysiske rammer og kvalificerede undervisere. Den slags rettigheder og rammer er også af betydning for mulighederne for at bedrive god klasserumsledelse, og de kan medtænkes på skolesvømmeområdet. I den forbindelse handler det bl.a. om god forhåndsinformation om svømmeforløb og opbakning fra hjemmet til at huske svømmetøj m.v., at antal elever balanceres præcist i forhold til antal tilsynsførende/undervisere, at undervisningen er niveauopdelt og tager hensyn til den enkeltes svømmefærdigheder, at svømmefaciliteten passer til elevgruppen og til de mål undervisningen sigter mod, samt at der er en plan for støtte til elever med særlige behov, fx ved at tilkoble ekstra undervisere.

ALLE SKAL LÆRE AT SVØMME

GRUNDSPØRGSMÅL OG KERNEBUDSKABER

Alle skal lære at svømme indeholder både gode og knapt så gode meldinger for skolesvømningen i Danmark. De knapt så gode handler om, at en ret stor andel af børn og unge i alderen 7-14 år ikke svømmer særlig godt. Det er i hvert fald billedet, når der tages udgangspunkt i de seneste års spørgeskemaundersøgelser af danskerne svømmeduelighed. For skoleområdet er det et punkt, der bør give anledning til eftertanke ikke mindst når samme undersøgelser gør gældende, at omkring hver fjerde grundskoleelev ikke får tilbudt svømning i skoleregi (jf. *Alle skal lære at svømme, – Forstudier, udvikling og evaluering*). Alle skoler er forpligtet til at tilbyde undervisning i svømning. De gældende *Fælles mål*

giver dog vide rammer for, hvordan indholdet i undervisningen tager sig ud. Tilbuddet til grundskoleelever varierer derfor fra undervisning i klasselokaler til undervisning i multifunktionelle svømmehaller med adskillige bassiner til rådighed. Det fremgår faktisk ikke af de styrende mål, at elever skal modtage undervisning i vand. Derudover er de nationale mål udelukkende gældende på folkeskoleområdet¹³. Andelen af elever, der går i friskoler og private grundskoler er stigende (Holm, 2017). Skolesvømning har potentialet til at sikre børn og unge basale kompetencer i relation til vand- og svømmeaktiviteter. Det er et vigtigt udgangspunkt i et land gennemstrømmet og omgivet af vand på alle leder og kanter.

Heldigvis er der også positive budskaber at trække frem fra udviklingen og evalueringen af ASLAS. *For det første* er den gennemgående melding fra både kommunalt hold samt skoleledelses- og underviserniveau, at svømning er et område, der ses positivt på. Svømning giver eleverne en aktiv variation i skoledagen og ruster dem til at agere sikkert ved, i og på vandet. Derudover er det sådan, at et stort flertal af eleverne har det godt med at deltage i svømning og ser frem til lektionerne. Det fund udelukker selvsagt ikke, at skoler og endog hele kommuner gennemfører besparelser i relation til skolesvømningen, hvilket kan gå ud over

Svømning giver eleverne en aktiv variation i skoledagen og ruster dem til at agere sikkert ved, i og på vandet.

undervisningskvalitet og omfang. *For det andet* er de undervisere, der indgår i denne undersøgelse, gode til deres arbejde. De motiverer eleverne og sikrer ro i forbindelse med svømmeundervisningen. På den vis sørger de for, at eleverne lærer noget gennem anvendelse af relevante metoder. I forbindelse med afprøvning af de fem svømmetilgange, der står centralt i denne rapport, gør underviserne primært brug af realkompetencer og den mængde af konkret praksismateriale, der findes online. Om underviseren er en lærer med svømmelæreruddannelse, en pædagog med svømmeerfaring eller en træner rekrutteret fra en svømmeklub synes ikke i særlig grad at indvirke på det generelle billede.

Med det afsæt stilles der nu skarpt på grundspørgsmålene i ASLAS og ambitionerne om at understøtte skolesvømningens videre udvikling.

GRUNDSPØRGSMÅL

Projektet er forløbet som en åben proces med indlagte justeringer af undersøgelsesmaal, -design og -produkter bl.a. med sigte på at give kvalificerede svar på tre grundspørgsmål (jf. *Praksisudvikling, erfarings- og vidensopsamling*).

Kan skolesvømmeundervisning gennemføres med relevante resultater på de mindre klassetrin?

Der er gennemført undersøgelser af svømmeforløb på 0.-3. klassetrin med deltagelse af små 900 elever. Undersøgelsens kvalitative og kvantitative fund angiver, at skolesvømning kan gennemføres på indskolingsniveau. Det fund stemmer godt overens med slutninger fra det tidligere gennemførte litteraturstudie, der markerede alderen 6-11 år som et brugbart starttidspunkt for at lære at svømme (jf. *Alle skal lære at svømme & At lære børn at svømme*). Samtidig er det sådan, at det kun

er et begrænset antal af elever på de mindste klassetrin, der via de undervisningsforløb, som indgår i undersøgelsen, bliver i stand til at svømme (jf. tabel 5). I projektet anvendes en 15 minutters start- og sluttest til at vurdere udvikling af svømmeduelighed (jf. *Projektets metoder*). Testen har vist sig at være en stor udfordring for særligt de yngste elever - både grundet begrænsede svømmefærdigheder og vanskeligheder med at koncentrere sig ensidigt om at svømme i et kvarter. Blandt elever fra 0. klasse er det billede ekstra tydeligt. Derudover er det sådan, at undervisningen for de mindste i højere grad er lagt an på vandtilvænnning og grundfærdigheder. Det betyder givetvis også noget for den fremgang, der spores i de yngre elevers evne til at svømme langt over tid. De sidste bemærkninger ændrer dog ikke ved, at elever på de indledende klassetrin ser ud til at få meget ud af skolesvømning i relation til udvikling af grundfærdigheder og generel vandtilvænnning, som jo netop er en forudsætning for at lære at svømme senere hen. Elevgruppen er i øvrigt fuldt ud i stand til at engagere sig i undervisningen med tilstrækkelig fokus og orden. Involverede undervisere er derfor positivt stillede overfor at gennemføre svømmeundervisning med indskolings elever.

Kan skolesvømmeundervisning gennemføres med relevante resultater i åbent vand?

Der er gennemført undersøgelser af svømmeforløb i åbent vand med deltagelse af godt 200 elever. Det åbne vand fremstår som et brugbart supplement til den ordinære skolesvømning. *Åbent vand* forløb indeholder særlige muligheder (pædagogisk, didaktisk, tværfagligt) og synlige udfordringer bl.a. knyttet til det danske vejrlig. Undervisning i åbent vand giver eleverne mulighed for at afprøve og erkende egne svømmekompetencer i et miljø, der er væsentligt anderledes end i

svømmehallen. Underviserne har mulighed for i praksis at undervise eleverne i sikker adfærd ved kysterne, fordi disse forhold nemt kan eksemplificeres og tydeliggøres. Svømmeundervisning i åbent vand giver nye linjer for at arbejde med målsætningen om *Den Åbne Skole* via samarbejde med fx frivillige og lokale aktører som ro- og sejlkubber, livredningstjenester og svømmeklubber. *Åbent vand* forløb kan kombineres med aktiv transport som at gå eller cykle til undervisningsdestinationen. Eleverne kan i den forbindelse arbejde med sikker adfærd i trafikken og i det hele taget forskellige måder at skabe en fysisk aktiv skoledag.

Det er sådan, at kun et mindretal vil opnå samme svømmefærdigheder i *Åbent vand* sammenlignet med undervisning i en svømmehal. Forhold som afkøling, bølger, vind og strøm kan skabe utryghed og manglende motivation hos eleverne. Samtidig er *Åbent vand* forløb i særlig grad i risiko for aflysninger, da vejret ofte ikke tillader, at undervisningen gennemføres på forsvarlig vis. Sæsonen for undervisning i åbent vand er kort i Danmark på grund af vandtemperaturen i danske søer og farvande. For skolerne kan begrænsede ressourcer til leje eller indkøb og vedligehold af vådragter m.v. være en barriere for at igangsætte svømmeundervisning i åbent vand. Der er potentialer i at gennemføre svømmeundervisning som en kombination af undervisning i hal og åbent vand, der åbner op for nye måder at optimere og sikre vandtilvæning, grundfærdigheder og kompetencer til at håndtere liv- og selvredning.

Kan skolesvømmeundervisning gennemføres med relevante resultater via komprimerede forløb?

I ASLAS er der med deltagelse af godt 250 elever gennemført undersøgelser af komprimerede svømmeforløb (flere ugentlige lektioner i forløb af 1-6 ugers varighed). Der tegner sig ikke et entydigt billede, men komprimerede forløb vurderes til at være et muligt valg, når formålet er vandtilvæning og grundfærdigheder. Anvendes det komprimerede design, må det anbefales, at eleverne henover den samlede grundskoleperiode, tager del i flere svømmeforløb. Dette for at sikre en hvis mængde svømmetid og progression. Som det fremgår af næste afsnit, tyder en del på, at der skal et antal lektioner til for at børn får lært at svømme. En måde at gøre brug af det komprimerede design kunne være at placere et indledende forløb på indskolingsniveau under anvendelse af *Eksperimentarium*, der har leg og eksperimenter i vand som indhold. Tilgangen understøtter udvikling af tryghed ved at være i vandet, generel vandtilvæning og elevernes udvikling af basale grundfærdigheder. Det eksperimenterende element styrker elevernes kreativitet i vand, giver dem mulighed for medbestemmelse og understøtter deres mod og evne til at afprøve personlige grænser i forbindelse med svømning og vandaktiviteter. På et senere tidspunkt i skoleforløbet (fx på 3.-4. klassetrin) gennemføres endnu et komprimeret forløb med *Multisvøm* som tilgang. Herved tilegner eleverne sig mange forskellige færdigheder, der peger i retning af stilarterne, men med stor mulighed for at kombinere som det passer den enkelte bedst. Dette med henblik på at gøre

eleverne svømmeduelige med en effektiv svømning, hvor fremdrift og opdrift er i fokus, frem for perfekt teknik. Denne allround-tilgang til aktiviteter i svømmeundervisning og i de aktiviteter, som anvendes til at lære stilarterne, udvikler en bred vifte af kompetencer i vand, som er vigtige i relation til bl.a. selvredning.

Endelig kan et forløb med *Technosvøm* inddrages fx i tværfaglige sammenhænge, hvor elementer fra fag som idræt, dansk og brug af IT- og teknologi kombineres. *Technosvøm* kan både rumme legende elementer og aktiviteter, der fremmer effektiv svømning med specifikke stilarter. På den vis kan *Technosvøm* være et didaktisk alternativ i forhold til fx elevgrupper på 4.-6. klassetrin, der allerede har basale svømmefærdigheder.

KERNEBUDSKABER

På tværs af de svømmeforløb, der indgår i ASLAS, tegner der sig følgende billede:

- I den mindre gruppe af deltagende 6. klasseelever er langt de fleste elever (85%) svømmeduelige ved forløbets start. Af de få elever, som ikke kan svømme ved start, er næsten alle efterfølgende i stand hertil. Efter et svømmeforløb er størstedelen (81%) af eleverne på 5. klassetrin svømmeduelige. På 3.-4. klassetrin kan ca. syv ud af ti elever svømme ved forløbets afslutning og det samme gør sig gældende for 3-5 ud af ti elever på 1.-2. klassetrin. Resultaterne for 0. klasseelever skulle sig ud fra de øvrige. Som tidligere nævnt har kun en mindre andel af eleverne på det allertidligste trin fuldt ud kunnet gennemføre den anvendte svømmetest.
- Efter et svømmeforløb er der på alle klassetrin flere, som er svømmeduelige. Andelen af nye svømmere varierer med klassetrin: I gruppen af 1.-2. klasseelever stiger andelen af svømmeduelige med godt to ud af ti. På 3.-4. klassetrin udvikler mere end fire ud af ti ikke-svømmeduelig elever sig til at blive svømmeduelig. Det samme gælder for mere end seks ud af ti 5. klasseelever. Som nævnt er antallet af nye-svømmeduelige på 6. klassetrin ret så lavt, hvilket skyldes, at det store flertal på dette klassetrin er i stand til at svømme ved forløbets start. Som allerede markeret skiller resultaterne for 0. klasseelever sig ud. Alder – herunder den motoriske og kognitive udvikling, der knytter sig hertil - ser altså ud til at være en betydende faktor for, om eleverne lærer at svømme. Samtidig tyder undersøgelsens tal på, at skolesvømning med god virkning kan gennemføres på indskolingsniveau.
- Antallet af lektioner har betydning for i hvilken grad eleverne lærer at svømme. Grundlæggende er det sådan, at et stigende antal lektioner forbedrer elevernes muligheder for at blive svømmeduelige. Dog ser det ud til, at der er størst virkning af den første mængde af svømmelektioner. Når eleverne når op mod de 40 lektioners svømmeundervisning tyder resultaterne på, at der ikke er meget mere at hente ved at gøre forløbet længere.
- Erfaring med svømmeundervisning (og dermed en grad af vandtilvænning) i enten skole eller klub ser ud til at være en vigtig faktor i forhold til, om eleverne bliver svømmeduelige. Elever, der tidligere

har modtaget svømmeundervisning, bliver i betydelig højere grad i stand til at svømme sammenlignet med de elever, som ikke tidligere har stiftet bekendtskab med svømning.

- Gruppen af nye-svømmeduelige tilbagelagde ved sluttest i gennemsnit 335 meter – altså et pænt stykke over de 200 meter, der er omdrejningspunktet for den nordiske svømmedefinition.
- *Elevernes oplevelse af læring* viser, at langt hovedparten af skoleelever oplever, at de lærer noget til svømning, og at de føler sig godt tilpas. Der er blot tale om én måling, men fundet understøttes af data fra observations- og interviewstudier, hvor såvel undervisere som interviewede elever giver udtryk for, at skolesvømning er noget, der ses frem til.
- Der er gennemført undersøgelser af svømmeforløb i åbent vand med deltagelse af godt 200 elever. Resultaterne indikerer, at *Åbent Vand* forløb ikke kan stå alene, hvis målet er at flytte grundskoleelever hen til at leve op til den nordiske definition af svømmeduelighed. På samme tid byder undervisning i åbent vand på en række muligheder og kvaliteter, der med fordel kan medtænkes i et samlet skolesvømningforløb.
- Der er gennemført undersøgelser af komprimerede svømmeforløb med deltagelse af ca. 250 elever. Resultaterne herfra tyder på, at komprimerede forløb kan være brugbare til vandtilvænnning samt grundfærdighedstræning og senere hen til arbejdet med decideret svømning, fx via en tilgang som *Multi-svøm*. Anvendes det komprimerede design anbefales det, at supplerende forløb gentages flere gange henover et samlet skoleforløb.
- Skolesvømningsområdet byder på en række muligheder for at skabe nye måder at forankre skolesvømning på gennem samarbejder mellem kommunale parter og lokale svømmeklubber. Det gode partnerskab om svømmeundervisning tager afsæt i en systematisk afstemning af indbyrdes fordringer og forventninger. Fx er det centralt, at der skabes tydelighed omkring, hvilke arbejdsopgaver parterne forventes at bidrage til - bl.a. for at undervisergruppens samlede kompetencer udnyttes bedst muligt. Klar og smidig opgave- og ansvarsfordeling mellem skolens personale og svømmeklubbens undervisere er afgørende for undervisningsforløb af god kvalitet. Det gælder om at udnytte synergier mellem parternes særlige styrker.
- Opmærksom og engageret ledelse fremmer holdbar implementering af nye tilgange på skolesvømningsområdet. Det gælder både for den mest velkendte organiseringsmodel, hvor skolens undervisere (lærere og pædagoger) understøttes af administrativ og faglig ledelse, og for partnerskabsmodeller mellem fx kommune og foreningsliv. Grundskolens svømmeundervisning er et område med flere potentielle aktører og muligheder. Valg af organiseringsmodel bør derfor bero på en grundig analyse af styrker og udfordringer ved de veje det er muligt at gå med hensyn til at gennemføre god skolesvømning.

PROJEKTETS METODER

Det styrende formål har været at indsamle data og opbygge viden om underviseres måder og rammer for at formidle deres undervisning samt vurdere elevernes svømmeduelighed og oplevelser af undervisningen. Evalueringer af ASLAS har derfor anvendt et miks af kvantitative og kvalitative metoder:

1. Inputs fra workshops med fagpersoner
2. Strukturerede og ustrukturerede observationer af undervisning
3. Semistrukturerede underviserinterviews
4. Semistrukturerede interviews af skole- og klubledere/svømmekoordinatorer
5. Semistrukturerede gruppeinterviews med elever
6. Test af svømmeduelighed og elevers oplevelse af læring
7. Spørgeskema vedrørende elevernes svømmebaggrund.

For så vidt angår indsamling af kvantitativ data (pkt. 6-7) blev der anvendt relativt enkle og strukturerede instrumenter, der gjorde det muligt at indsamle data systematisk (læs mere herom i delrapporten: *Nye veje til svømmeundervisning i skolen: Alle skal lære at svømme - Svømmeduelighed og elevernes oplevelse af læring*). I forbindelse med indsamling af kvalitativ data (pkt. 1-5) var der fokus på at sikre viden om undvisernes pædagogiske og didaktiske overvejelser i relation til planlægning og gennemførelse af undervisning samt etablere et solidt indtryk af elevernes læring m.v. Yderligere blev der høstet viden om lederes og/eller koordi-

natorers erfaringer med og synspunkter på strukturerede samarbejder eller partnerskaber mellem skole og svømmeklub som model for skolesvømning (læs mere herom i delrapporterne vedrørende de fem svømmetilgange: Eksperimentarium, Multisvøm, Technosvøm, Åbent Vand og Partnerskaber om svømning).

UNDERVERSERSPERSPEKTIVET

For at indsamle viden om a) undvisernes didaktiske og pædagogiske kompetencer, b) deres overvejelser om undervisningsplanlægning, c) formidling af og erfaringer med bestemte undervisningstilgange samt d) konkrete handlinger i forbindelse med gennemførelse af skolesvømningen, er der anvendt observationer med tilhørende feltnoter samt interviews. Som forberedelse til underviserinterviews blev der udarbejdet en semistruktureret spørgeguide, der var inspireret af Hiim og Hippes didaktiske relationsmodel, som omfatter seks didaktiske kategorier: 1) Læringsforudsætninger, 2) Rammefaktorer, 3) Mål, 4) Indhold, 5) Læreprocessen og 6) Vurdering (Hiim og Hippe, 1998, s. 93).

Der er i alt gennemført interview af 33 undvisere.

OBSERVATION OG FELTNOTER

I forbindelse med feltarbejde har observatører¹⁴ forholdt sig til undvisningens struktur, indhold og interaktioner mellem børn og voksne. Observatørerne tog afsæt i et struktureret observationsskema, som blev anvendt i undersøgelsen *Svømning i den danske folkeskole* (Skovgaard mfl., 2012). Hensigten med ske-

maet var at skærpe observatørens fokus på undervisningens form, indhold samt undervisernes handlinger undervejs og i øvrigt gøre observationerne relativt håndterbare. Skemaet omfattede 10 overordnede kategorier, hver med en række indikatorer for god undervisning (Meyer, 2005). Som supplement til observationerne blev der nedskrevet noter fra uformelle samtaler med underviserne i forbindelse med afvikling af start- og sluttet samt indsamlet oplysninger om lektionsplaner.

Der er i alt gennemført observation af 45 undervisningslektioner fordelt på forløb fra alle fem tilgange (*Eksperimentarium, Multisvøm, Technosvøm, Åbent vand og Partnerskaber om svømning*). Hvert undervisningsforløb er observeret 2-4 gange.

ELEVPERSPEKTIVET

For at undersøge elevernes oplevelser med undervisning ud fra en af de fem ovennævnte svømmeundervisningstilgange, er der gennemført en række gruppeinterviews med elever på forskellige klassetrin.

Interviewene udforskede elevernes generelle oplevelse med svømmeundervisningen, herunder både fagligt udbytte og sociale oplevelser. Der blev endvidere spurgt til aktiviteter, fordele og ulemper, samt gode råd til at bruge de udvalgte tilgange.

Der er i alt gennemført 15 interviews med elever fra 1.-5. klasse.

LEDERPERSPEKTIVET

Der er gennemført interviews med skole- og klubledere/svømmekoordinatorer for at belyse deres perspektiver på og erfaringer med at indgå i svømmeundervisning via et offentligt-frivilligt partnerskab mellem skole og svømmeklub.

Der er i alt gennemført interview af ni ledere og/eller koordinatore fra skole-klubsiden.

ANVENDELSE AF CITATER FRA INTERVIEWS

Nogle af de anvendte citater er i let grad justeret for at øge læsevenligheden. Indholdssiden er uforandret.

Visse steder er der bl.a. indsat en klamme fx "[underviseren]". Dette for at markere citatord, der fx er sat ind i anden rækkefølge end oprindeligt. Ligeledes er der nogle steder anført "...". Dette angiver, at dele af et sammenhængende citat er udeladt. Det er typisk gjort for at holde citater på rimelig længde.

PROJEKTINFORMATION TIL DELTAGERNE

Deltagende skoler og svømmeklubber modtog informationsbreve vedrørende projektet til orientering og videredistribueret til involverede klasser, forældre m.v. Heri blev det markeret, at projektdeltagelse var frivillig og at indsamlede oplysninger behandledes fortroligt. Involverede parter blev bl.a. informeret om observation af undervisning samt interviews af undervisere og elever.

Underviserne blev yderligere informeret om observationernes formål, at de var anonyme i undersøgelsen.

sesøjemed, at det var frivilligt at deltage, og at de til enhver tid kunne trække deres deltagelse tilbage. Samme type informationer blev givet til interviewede ledere/koordinatorer.

Forud for interviews med elever blev der indhentet særskilt samtykke fra elevernes forældre, hvoraf det fremgik hvad der var interviewets formål, at interviewene ville blive behandlet fortroligt og kun videreført i anonymiseret form, samt at det var frivilligt for eleven at deltage.

SVØMMETEST TIL REGISTRERING AF SVØMMEDUELIGHED

Elevernes svømmedistance (uden hjælpemidler) blev målt ved en 15 minutters svømmetest, som blev gennemført to gange i forløbet: En starttest foretaget omkring forløbets anden undervisningsgang, og en sluttest foretaget omkring forløbets næstsidste undervisningsgang.

Måling af svømmedistance havde til formål at vurdere udviklingen i elevernes svømmeduelighed. Eleverne bestemte selv, hvordan de ville svømme. Svømmetest distance blev noteret, ligesom det i et skema blev markeret, hvis eleverne gik på bunden, holdt længere pauser eller anvendte plade eller bælte. De samlede oplysninger blev anvendt til at vurdere, hvorvidt den enkelte elev var svømmeduelig.

ELEVERNES OPLEVELSE AF LÆRING

Det har været tilstræbt at få et indblik i, hvordan eleverne selv oplever deres læring i svømmeundervisningen. Til det formål er der anvendt et evalueringsinstru-

ment bestående af fire skalerede spørgsmål, der søger at afdække elevernes vurdering af: 1. I hvilken grad de lærer noget, 2. Om de føler sig godt tilpas i undervisningen, 3. Hvorvidt den måde, der undervises på passer godt til dem, samt 4. Deres egne forventninger til undervisningen. Instrumentet udgør en modificeret version af den såkaldte Learning Rating Scale (Nissen, 2011; Nissen, Lemire og Andersen, 2014). Eleverne har udfyldt spørgeinstrumentet én gang i forbindelse med undervisningsforløbets afslutning, hvor de for hvert af de fire spørgsmål har markeret deres vurdering på en analog skala fra 0-10 cm. Jo mere positiv vurdering, jo højere talværdi.

SPØRGESKEMA VEDRØRENDE ELEVERNES SVØMMEBAGGRUND

Et baggrundsskema blev introduceret i projektets andet år (2016/17). Skemaet indeholder spørgsmål vedrørende elevernes erfaringer med svømning, og generel brug af svømmehaller, havnebade, åbent vand o. lign. Det skal ses som supplement til svømmetesten samt for at få øget indsigt i elevernes svømmeerfaringer.

Der blev udviklet to spørgeskemaer: Ét til de yngste elever (0.-2. Klasse) og ét til de ældste elever (3.-6. Klasse). Begge spørgeskemaer indeholdt spørgsmål om elevernes erfaring med svømning i skole- eller klubregi og foretrukne aktiviteter i vandet. For eleverne i 3.-6. klasse indgik desuden spørgsmål vedrørende hvor og hvornår de evt. lærte at svømme, hvor længe de havde gået til svømning og hvor de oftest svømmede.

LITTERATUR

Anderson, D. I., Rodriguez, A. (2014). Is There an Optimal Age for Learning to Swim? *Journal of Motor Learning and development*, 2, 4, 80-89.

Asserhøj, T., L. (2017). Danskernes vandsportsaktiviteter, Overblik, kortlægning og analyse på baggrund af 'Danskernes motions- og sportsvaner 2016' Idrættens Analyseinstitut. Lokaliseret d. 18. marts 2018 på <http://www.idan.dk/vidensbank/downloads/danskernesvandsportsaktiviteter/ce4939f0-00f0-47c1-8218-a88d008c875e>.

Bruun, J., Christiansen, T., Kirkegaard, P. & Stormark, D. (2005). *Moderne Svømning*. 6. Udgave, Dansk Svømmeunion.

Børns Vilkår, Danske Skoleelever, Skole og forældre og Danmarks Lærerforening (2017). *Elevrettigheder i folkeskolen*. Lokaliseret d. 18. marts 2018 på http://tr.anpdm.com/track?t=c&mid=19884671&uid=1181241641&&https%3A%2F%2Fdlfweb.dlf.org%2Fshortcut%2Fsc_download_fil%3Fvar_filnavn%3DF-282780451%2FNotat.pdf.

Christiansen, T. & Junggren, S. E.: Kapitel 2: Svømning, I: Hea, R. (red.) (2015). *Aldersrelateret Træningskoncept for triatlon*. Dansk Triatlon Forbund.

Connolly, J. (2014). Drowning: The first time problem. *International Journal of Aquatic Research and Education*. 8, 66-72.

Dalsgaard, J., Lüders, K., Knudsen, L.S., Holm, S.G. & Skovgaard, T. (2015). Forbedring af børns svømmeduelighed – kortlægning af muligheder og udfordringer i skolesvømning i 19 udvalgte kommuner. I: *Reach nr. 2*. Odense: Forsknings- og Innovationscenter for Idræt, Bevægelse og Læring.

Franklin, R. C., Peden, A. E., Hodges, S., Lloyd, N., Larsen, P., O'Connor, C., Scarr, J. (2015). Learning to Swim: What Influences Success? *International Journal of Aquatic Research and Education*. 9, 220-240.

Hiim, H. & Hippe, E. (1998). *Læring gennem oplevelse, forståelse og handling*. En studiebog i didaktik. 1. udgave. Gyldendal Undervisning.

Holm, H., H. (2017). Forældre vælger privatskole på grund af ry, værdigrundlag og fagligt niveau, samt utilfredshed med folkeskolen. Juni 2017, Danmarks Statistik. Lokaliseret d. 18. marts 2018 på <https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2017/2017-06-13-Forældre-vaelger-privatskole-paa-grund-af-ry-vaerdigrundlag-og-fagligt-niveau>.

Junge, M. (1983). *Begynderopplæring i svømning: en vurdering og praktisk utprøvningsplan af innhold og øvingsrekke*. Norges Idrættshøgskole. Hovedfagsopgave.

Kirkegaard, L., & Olesen, J. S. (2000). Rytme i butterfly og brystsvømning. *Focus Idræt* nr. 2. 44-56. 24. årgang.

Kleemann, C., F., Nørgaard, J., G., Enevoldsen, J., Larsen, L., B., Hovgaard, M., Iwersen, M., Junggren, S. E. (2018). *Moderne Svømning*. 7. udgave (e-bog), Dansk Svømmeunion.

Langendorfer, S. (2015). Changing Learn-to-Swim and Drowning Prevention Using Aquatic Readiness and Water Competence. *International Journal of Aquatic Research and Education*. 9(1), 4-11.

Langendorfer, S. J. & Bruya, D B. (1995). *Aquatic Readiness - Developing Water Competence in Young Children*. IL: Human Kinetics Champaign, IL.

Lüders, K., Dalsgaard, J., Knudsen, L.S., Holm, S.C. & Skovgaard, T. (2015). Forbedring af børns svømmeduelighed – et litteraturstudie af hvilken alder og hvilken stilart der er mest optimal, når børn skal lære at svømme. I: Reach nr. 1. Forsknings- og Innovationscenter for Idræt, Bevægelse og Læring.

Meyer, H. (2005). Hvad er god undervisning? Gyldendals Lærerbibliotek.

Nasjonalt Senter for Mat, Helse og Fysisk Aktivitet (u.å.) Hva vil det si å være svømmedyktig? Lokaliseret d. 18. Marts 2018 på: <http://svommedyktig.no/om-opplaringen/>.

Nissen, P. (2011). Fra erfaringsbaseret til evidensbaseret undervisning. I: Kognition & Pædagogik. 79, 62-69.

Nissen, P., Lemire, S., & Andersen, F.Ø. (2014). Giving students a voice – a preliminary study of the validity of an ultra brief outcome measure for students: The Learning Rating Scale LRS. Scottish Journal of Arts, Social Sciences and Scientific Studies. 17, 23-33.

Nordenbo, S. E. (2011). Forskning i klasserumsledelse. KvaN 90/2011 Lokaliseret d. 18. marts 2018 på <http://samples.pubhub.dk/9788790066970.pdf>.

Palmer, M.L. (1980) The science for teaching swimming, Pelham Books LTD.

Petersen, P. H. (2017) Færre bindende mål i folkeskolen. Ny aftale med forligskredsen om at løse bindingerne i Fælles Mål. Friskolernes hus. Lokaliseret d. 18. marts på <https://www.friskoler.dk/nyheder/artikel/titel/faerre-bindende-maal-i-folkeskolen/>.

Plaugborg, H., Andersen, J. V., Holten, G. I. & Laursen, P. F. (2010). Læreren som leder, klasseledelse i folkeskole og gymnasium. Hans Retizels Forlag.

Poulsen, M. H. B. (2013). Svømning hitter i åbent vand. DGI Udspil. 6, 22.

Quan, L., Ramos, W., Harvey, C., Kublich, L., Langendorfer, S., Lees, T.A., Fielding, R.R., Dalke, S., Barry, C., Shook, S., & Wernicki, P. (2015). Toward Defining Water Competency: An American Red Cross Definition. International Journal of Aquatic Research and Education. 9, 12-23.

Rambøll og Århus Universitet Dansk Clearinghouse for uddannelsesforskning. (2014), Forskningskortlægning – varieret læring, bevægelse, udeskole og lektiehjælp. Lokaliseret d. 18. marts 2018 på http://edu.au.dk/fileadmin/edu/Udgivelser/Clearinghouse/Ramboell/FORSKNINGSKORTLAEGNING_VARIERET_LAERING_MM.pdf.

Skovgaard, T., Lüders, K., von Seelen, J., Jensen, M. M., Ibsen, B., Nielsen, C. D., & Marling, T. (2012). Svømning i den danske folkeskole, Syddansk Universitet, Institut for Idræt og Biomekanik.

Stallmann, R. K., Haugen K. & Kjendile, P-L. (2011). Ask the wrong question and you get the wrong answer. I: Avramidas, S., R., Stallman R., K. and Moran, K. (Eds.). Proceedings of the 2nd Irish Lifesaving Foundation Research Conference, Dublin, 21-24. september, 2011, p. 53-59. Dublin: Irish Lifesaving Foundation.

Stallmann, R. K., Junge, M. & Blixt, T. (2008): The Teaching of Swimming Based on a Model Derived From the Causes of Drowning. International Journal of Aquatic Research and Education. 2, 372-382.

Stallmann, R.K. (2011). No stroke first - All strokes first: Why the debate about which swimming style should be taught first is irrelevant. The Lifesaving Foundation, 2011, 38-39.

Stallman, R. K., Moran, K., Quan, L., & Langendorfer, S. (2017). From Swimming Skill to Water Competence: Towards a More Inclusive Drowning Prevention Future. International Journal of Aquatic Research and Education. 10(2), 1-5.

Søndergaard, S., & Østergaard, L.D. (2017). Digitalt medieret makkerfeedback. En undersøgelse af deltagerstyret idrætsundervisning støttet af digitale teknologier. Scandinavian Sport Studies Forum. 8, 139-161.

TrygFonden (u. å.). Vandets temperatur er vigtig. Lokaliseret d. 19. marts 2018 på <https://www.respektforvand.dk/i-vandet/aabent-vandsvoemning/vandtemperaturen-er-vigtig>.

Undervisningsministeriet (2016). Bekendtgørelse af lov om folkeskolen. Lokaliseret d. 18. marts 2018 på <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=182008#id257bf45a-9cc7-4b7c-827d-376d823508c2>.

Undervisningsministeriet (2014). Forenklede fælles mål for idræt. Lokaliseret d. 18. marts 2018 på <https://www.emu.dk/omraade/gsk-lærer/ffm/idræt>.

Wedel, N. (2016). Peer Learning, indlæg på www.folkeskolen.dk Lokaliseret d. 18. marts 2018 på <https://www.folkeskolen.dk/582932/peer-learning>.

Wilke, K., & Daniel, K. (1996). Üben – Trainieren. Limpert Verlag GmbH.

YouGov (2014). Danskernes svømmeduelighed, livredningsmæssige færdigheder og holdninger til svømning. Lokaliseret d. 18. marts 2018 på http://allesvoemmer.time2web.eu/_files/hovedrapport_svmmeduelighedsundersogelse2014.pdf.

YouGov (2017). Svømmeduelighedsundersøgelsen, offentliggøres på <http://allesvoemmer.dk/Ny-viden/>.

NYTTIGE LINKS

www.aquaschool.dk – Dansk Svømmeunion

www.allesvoemmer.dk – Dansk Svømmeunion

www.ffm.emu.dk – Forenklede Fælles mål, Undervisningsministeriet

www.fiibl.dk – Forsknings- og Innovationscenter for Idræt, Bevægelse og Læring

www.svoem.org – Dansk Svømmeunion

www.traenerguiden.dgi.dk/Svomning – DGI Svømning

www.trygfonden.dk – TrygFonden

www.svommedyktig.no – Norges nationale center for mat, helse og fysisk aktivitet

www.respektforvand.dk – TrygFonden og Dansk Svømmeunion

www.skoleidraet.dk – Dansk Skoleidræt

NOTER

- 1 I ASLAS har der overvejende været fokus på svømning i folkeskolen. Der har dog også været deltagelse fra privat- og/eller friskolesektoren. Projektresultaterne er i øvrigt af generel relevans for undervisere, ledere, skoler, svømmeklubber og andre parter, der arbejder med elever i grundskolealderen. For at signalere den pointe, anvender denne rapport Grundskole som den gennemgående term.
- 2 Selvredningstrinnene er udarbejdet af Thomas Christiansen (2015). Yderligere forklaring kan findes her: Lokaliseret d. 18. marts 2018 på <http://www.for-nemmelse.dk/de-13-selvredningstrin/>.
- 3 Tværgående temaer i grundskolen drejer sig om fire forskellige områder: "Innovation og entreprenørskab", "It og medier", "Sproglig udvikling" og "Elevernes alsidige udvikling" Lokaliseret d. 18. marts 2018 på <https://www.emu.dk/modul/tværgaende-temaer-i-grundskolen>.
- 4 Peer-learning refererer til læring i par, der bygger på interaktion mellem eleverne, som ligemænd. De er i parret ansvarlige for deres handlinger, de underviser hinanden, samt er ansvarlige for, at de udviser respekt for den andens færdigheder og bidrag i arbejdsprocessen (Wedel, 2016).
- 5 Bekendtgørelse om tilsynet med folkeskolens elever i skoletiden - BEK nr. 703 af 23/06/2014, § 10: Badning under ekskursioner, lejrskoler, hytteture eller lignende må alene finde sted, hvis det kan foregå under betryggende forhold.
- 6 Eksemplet er fra Århus Kommune, Børn og Unges retningslinier for Svømmeundervisning, vandaktiviteter og sejlads. - Lokaliseret d. 18. marts 2018 på <https://www.aarhus.dk/~media/Dokumenter/MBU/VI/UNO/Retningslinier-svoemmeundervisning-badning-vandaktiviteter-2013.pdf>.
- 7 TrygFondens fem baderåd lyder:
 1. Lær at svømme
 2. Gå aldrig alene i vandet
 3. Læs vinden og vejret
 4. Lær stranden at kende
 5. Slip ikke børnene af syne.
- 8 Om *Den åbne skole* hedder det bl.a. at "Skolerne skal åbne sig overfor det omgivende samfund. Det skal skolen gøre ved at arbejde sammen med lokale organisationer som for eksempel idrætsforeninger, musik- og billedskoler eller ungdomsskolen." Lokaliseret d. 18. marts 2018 på <https://www.uvm.dk/folkeskolen/laering-og-laeringsmiljoe/den-aabne-skole>.
- 9 Den afklarende proces mellem skole og klub kan udmærket involvere en part som en kommunal forvaltning, fx en idrætskonsulent. Dette kan være en del af en samlet aftale på kommunalt niveau om håndtering af skolesvømning.

- 10 Se afsnittet *Svømmeduelighed, Delta-gerne*, for videre oplysninger om vanskelighederne med at gennemføre den valgte svømmeduelighedstest i åbent vand. Se afsnittet Projektets metoder for generel præsentation af den anvendte svømmeduelighedstest.
- 11 Signifikansniveauet er 0.05 hvilket betyder, at der er mindre end 5% risiko for at resultatet er fremkommet ved en tilfældighed.
- 12 De 8 rettigheder for at elever kan udvikle sig i skolen:
1. Færre elever i klasserne
 2. Undervisning tilpasset den enkelte
 3. Trivsel blandt alle elever
 4. Inddragelse af eleverne
 5. Et godt samarbejde mellem hjem og skole
 6. En individuel plan for elever med særlige behov
 7. Uddannede lærere
 8. Godt fysiske rammer og et godt indeklima.
- 13 For de frie grundskoler gælder, "at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, og at skolerne enten skal følge Fælles Mål, eller skal formulere egne mål og undervisningsplaner" (Petersen, 2017).

ALLE SKAL LÆRE AT SVØMME

I Danmark er vi så heldige, at vi er omgivet af vand og aldrig har langt til havet. Derfor synes de fleste danskere også, at det er vigtigt at kunne svømme. Det er en grundlæggende færdighed vi skal lære tidligt i livet, ligesom vi skal lære at cykle. Alligevel viser undersøgelser, at hvert andet barn i alderen 7-14 år enten ikke kan svømme eller må betegnes som en usikker svømmer. Dansk Svømmeunion og TrygFonden har en ambition om at 'Alle skal lære at svømme' og sætter derfor fokus på vigtigheden af at lære at svømme og styrke skolesvømmeundervisningens status, faglighed og vilkår.

Dansk Svømmeunion og TrygFonden

TrygFonden

dansk
skoleidræt

